

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod České republiky

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu

Autor práce: **Nada Ječná**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nada Ječná**
Osobní číslo: E15000205
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: B6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Zadávací katedra: katedra ekonomie
Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.
Konzultant práce: Bc. Hana Benešová, BA., BSc, MSc.
Huddersfield Business School

Název práce: **Brexit a jeho vliv na zahraniční obchod České republiky**

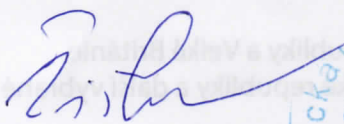
Zásady pro vypracování:

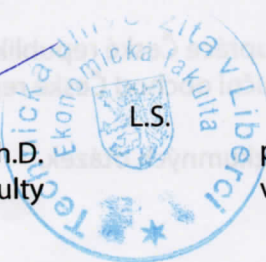
1. Stanovení cílů a formulace výzkumných otázek.
2. Charakteristika Velké Británie a jejího vztahu k EU (euroskepticismus), důvody pro odchod z EU.
3. Analýza obchodních vztahů a spolupráce České republiky a Velké Británie.
4. Predikce dopadů Brexitu na zahraniční obchod České republiky a další vybrané ekonomické aspekty.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Seznam odborné literatury:

- MACSHANE, Denis. 2015. *Brexit How Britain Left Europe*. 2nd edition. Cornwall: I. B. Tauris and Co. Ltd. ISBN-13 978-1784534820.
- BALDWIN, Richard E. 2008. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-1807-1
- FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. 2009. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-223-6.
- ANON. 2016. *Brexit, imigrace, finanční rizika: zvládne EU své krize?* Praha: Newton College. ISBN 978-808-7764-077
- GOWLAND, David, Arthur TURNER a Alex WRIGHT 2010. *Britain and European integration since 1945: on the sidelines*. New York: Routledge. ISBN 978-0415322133.
- PROQUEST 2017 *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce: 30 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 31 října 2017
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31 října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Bakalářská práce zkoumá, jak ovlivní odchod Velké Británie z Evropské unie obchodní situaci v České republice. Po přiblížení britské ekonomiky je chronologicky zmapován vývoj integrace na Evropském kontinentu z pohledu Velké Británie. Rozhodnutí britského lidu opustit Evropskou unii ovlivnilo mnoho skutečností. Jedná se například o dlouho trvající euroskepticismus, unijní náklady či otázku migrace. V závěru práce jsou navrženy možné scénáře vztahu Velké Británie a České republiky po brexitu.

Klíčová slova

Evropská integrace, brexit, Evropská unie, euroskepticismus, zahraniční obchod

Annotation

The bachelor thesis study how will the exit of Great Britain from the European Union affect, the business situation in the Czech Republic. After exploration of the British economy, is chronologically mapped the process of integration in European continent from the point of view of Great Britain.

The decision of the British people to leave the European Union has affected many facts. These include, for example, long-term Euroscepticism, the EU's costs, or the issue of migration. Possible scenarios of the relationship of Great Britain and the Czech Republic after Brexit are described at the end of the thesis.

Key words

European integration, brexit, European Union, euroscepticism, international trade

Obsah

Seznam obrázků	9
Seznam tabulek	10
Seznam zkratk	11
Úvod.....	12
1 Charakteristika Velké Británie.....	14
1.1 Obecné informace	14
1.2 Vybrané makroekonomické ukazatele	15
1.2.1 Hrubý domácí produkt	15
1.2.2 Míra nezaměstnanosti	17
1.2.3 Míra inflace	18
1.2.4 Platební bilance	20
2 Vztah Velké Británie k Evropské unii	21
2.1 První myšlenky na sjednocenou Evropu.....	21
2.2 Integrační procesy po 2. světové válce	22
2.3 Vznik prvních evropských integrací	23
2.4 Evropské integrační procesy v 60. letech 20. století.....	24
2.4.1 První britská žádost.....	25
2.4.2 Druhá britská žádost	26
2.5 Velká Británie a její vývoj v EHS.....	27
2.5.1 Britské referendum.....	27
2.5.2 Nástup Margaret Thatcherové a britský rabat.....	28
2.6 Evropská unie a britské Opt outy	29
2.7 Cesta k referendu	31
3 Důvody pro odchod Velké Británie z EU	32
3.1 Obavy o britskou suverenitu	32
3.2 Otázka migrace	33

3.3 Náklady na členství, hospodářský růst a zahraniční obchod	35
4 Analýza obchodních vztahů VB a ČR	37
5 Možné dopady odchodu VB z EU	41
5.1 Shrnutí událostí po referendu a průběh formálního odchodu Velké Británie.....	41
5.2 Aktuální situace brexitu (březen 2019) a možné scénáře jeho pokračování.....	43
5.3 Možné modely brexitu	47
5.3.1 Hard brexit – WTO model	47
5.3.2 Norský model.....	47
5.3.3 Švýcarský model.....	48
5.3.4 Kanadský model.....	49
5.3.5 Porovnání jednotlivých modelů	50
5.4 Dopady brexitu na zahraniční obchod České republiky a související oblasti	52
Závěr	55
Seznam použité literatury	58
Seznam citované literatury.....	58
Seznam elektronických zdrojů.....	60

Seznam obrázků

Obrázek 1: HDP Velké Británie v běžných cenách 2010-2018.....	16
Obrázek 2: Roční růst HDP v letech 2000-2018	17
Obrázek 3: Obecná míra nezaměstnanosti ve Velké Británii v letech 2000- 2018.....	18
Obrázek 4: Míra inflace Velké Británie v letech 2000-2018	19
Obrázek 5: Kroky Velké Británie k odchodu EU	43

Seznam tabulek

Tabulka 1 : Hodnoty exportu a importu České republiky do Velké Británie (v mld. Kč).....	38
Tabulka 2 : Nejdůležitější položky českého exportu do Velké Británie (v mld. Kč).....	39
Tabulka 3 : PZI mezi Velkou Británií a Českou republikou (v mil. Kč)...	40
Tabulka 4 : Alternativní modely vztahů Velké Británie k EU.....	51

Seznam zkratek

CETA – Komplexní hospodářská a obchodní dohoda

CPI – Index spotřebitelských cen

EFTA – Evropské sdružení volného obchodu

EHP – Evropský hospodářský prostor

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropské společenství

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

OEEC – Organizace pro hospodářskou spolupráci

PZI – Přímé zahraniční investice

SRN – Spolková republika Německo

UKIP – Strana nezávislosti Spojeného království

USA – Spojené státy americké

WTO – Světová obchodní organizace

Úvod

Po téměř šedesáti náročných letech formování integrace na evropském kontinentu dochází 23. června 2016 k narušení již stabilní a fungující Evropské unie. Britové uskutečňují veřejné hlasování o setrvání země v tomto uskupení, které končí překvapivým rozhodnutím – 51,6 % voličů se rozhodlo nadobro vystoupit ze stínu Evropské unie. Celý svět postihuje šok a obavy co bude dál, jelikož je tato situace naprosto ojedinělá a zatím k ní nikdy nedošlo. Zatímco některé státy horečně usilují o post členského státu Evropské unie, Velká Británie se rozhodla toho svého dobrovolně vzdát.

Tato bakalářská práce má za cíl shrnout hlavní důvody rozhodnutí Velké Británie ukončit dlouholetou spolupráci v rámci Evropské unie. A zároveň predikovat, jak toto rozhodnutí ovlivní obchodní spolupráci České republiky s Velkou Británií. S těmito cíli souvisí výzkumné otázky, na které se práce pokusí odpovědět. První otázka zní, jaké důvody předcházely rozhodnutí britských občanů, vystoupit z Evropské unie. Druhá otázka zkoumá, jaké dopady bude mít brexit na zahraniční obchod České republiky s Velkou Británií.

Bakalářská práce je rozčleněna na pět částí. První část čtenářům přibližuje Velkou Británii, její ekonomickou sílu a vývoj vybraných makroekonomických ukazatelů za poslední roky.

Druhá část zkoumá jedinečný vztah Velké Británie k Evropské unii od počátku formování prvních integračních celků až do současnosti. Pro pochopení aktuálního smýšlení a euroskeptického postoje britského lidu je důležité zmapovat vztah Velké Británie k evropské integraci. Svými rozhodnutími se již od počátku odlišuje od všech ostatních členských států, jednou nohou stojí uvnitř a druhou vně prohlubující se integrace. Britská pozice byla v Evropské unii vždy nejistá, ostatně první referendum proběhlo již roku 1975, avšak s jiným výsledkem než nyní. I přestože si pro sebe během let dokázala vyjednat určité trvalé výjimky, které se nevztahují na jiné členské státy, na konci se rozhodla pro odchod.

Třetí kapitola shrnuje hlavní důvody zmiňované médii, veřejností a významnými politickými osobnostmi proč dát veto Evropské unii. Britové chtějí získat zpátky kontrolu nad svým státem a zamezit rozšiřování moci Bruselu na úkor národních identit. Velmi živé téma, které straší nejenom Velkou Británií ale i ostatní členské státy, je migrace. Většina veřejnosti věří, že Velká Británie je schopna si vyjednat lepší podmínky pro svůj zahraniční obchod a obejde se bez přístupu na jednotný trh Unie. V neposlední řadě jsou Britové nespokojeni s výší unijního příspěvku, který je řadí na třetí místo největších čistých plátců.

Čtvrtá kapitola analyzuje vzájemné obchodní vztahy mezi Velkou Británií a Českou republikou, jejichž propojenost určuje jak moc se po brexitu tyto vztahy změní. Pro tak velkou ekonomiku Velké Británie nepředstavuje Česko silného obchodního partnera. Pro Českou republiku je tomu právě naopak – Velká Británie je obvykle na čtvrtém nebo pátém místě odbytu pro export.

Poslední pátá kapitola nejprve ve zkratce shrnuje průběh odchodu Velké Británie, a jaké další kroky mohou následovat. Za další odhaduje dva možné scénáře odchodu – zda nastane tzv. měkký nebo tvrdý brexit bez dohody. Následně jsou shrnuty případné dopady odchodu Velké Británie z Evropské unie na Českou republiku. Jsou zkoumány dopady na českou ekonomiku i její zahraniční obchod vůči Británii. Problémem je, že nikdo stále neví, za jaké dohody k brexitu dojde.

Díky tomu, že se jedná o velmi aktuální a živé téma, jsou použity především elektronické zdroje z ověřených zahraničních médií, českých informačních portálů, údajů ministerstva obchodu a průmyslu i vlády České republiky. Pro statistické údaje jsou využity informace z údajů České národní banky a Českého statistického úřadu. Knižní zdroje jsou především využívány v kapitole o historickém kontextu Evropské unie.

1 Charakteristika Velké Británie

Následující kapitola se zabývá nejprve obecnou a stručnou charakteristikou Velké Británie. Poté jsou zde jednotlivě analyzovány vybrané ekonomické ukazatele.

1.1 Obecné informace

Oficiální název zní Spojené království Velké Británie a Severního Irsku (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland).

Jedná se o ostrovní stát s rozlohou 229 850 km², nacházející se v severozápadní Evropě. Spojené království se rozprostírá na většině území Britských ostrovů, které zahrnují ostrov Velké Británie, severovýchodní část ostrova Irsko a další menší ostrovy. Kromě pozemní hranice s Irskou republikou je Spojené království obklopeno mořem. Na západě hraničí s Irským mořem a Atlantským oceánem, na východě se Severním mořem a na jihu je od kontinentální Evropy odděleno kanálem La Manche. Pod nímž od roku 1994 vede podmořský Eurotunel. (Europa, 2018)

Počet obyvatel dosahuje k začátku roku 2018 přibližně 66 415 415. Na základě údajů získaných při sčítání lidu v roce 2011 je většina obyvatel situována v Anglii (což představuje téměř 84 % celkové populace). Druhé místo obsadilo Skotsko s 8,4 % obyvatelstva a za ním následuje Wales s 4,8 %. (World Population Review, 2017)

Hlavním a zároveň největším městem je Londýn, který je považován za obchodní, finanční a kulturní centrum světa. Dalšími důležitými městy jsou například Liverpool a Manchester v Anglii, Belfast v Severním Irsku, Edinburgh a Glasgow ve Skotsku či Cardiff ve Walesu. Oficiálním jazykem je angličtina, úředním jazykem je však i velština. (Britannica, 2018)

Spojené království je konstituční monarchií a parlamentní demokracií. Od roku 1952 stojí v čele monarchie královna Alžběta II. Královna je zároveň formální hlavou Commonwealthu. Jedná se o skupinu čítající 53 států, které byly dříve součástí britského impéria. (The Commonwealth, 2018)

Zákonodárná moc se nachází v rukou parlamentu. Ten se skládá ze dvou komor – z volené horní komory (House of Commons) a částečně volené dolní komory (House of Lords). Veškeré zákony, které musí projít několika úrovněmi jednání v obou komorách, získávají legitimní moc až v momentě schválení od panovníka. Vláda představuje zdroj výkonné moci. V čele vlády stojí premiér, který je zároveň vůdcem vítězné politické strany. V současnosti je britskou premiérkou Theresa Mayová. (Gov UK, 2018)

Spojené království je jedním ze zakládajících členů Spojených národů (OSN). Obranná politika Británie spočívá na členství v Severoatlantické alianci (NATO). Velká Británie je členem řady dalších mezinárodních organizací. Jako příklad lze uvést Mezinárodní měnový fond (MMF), Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a skupiny ministrů financí zemí G7 a G20. (Britannica, 2018)

1.2 Vybrané makroekonomické ukazatele

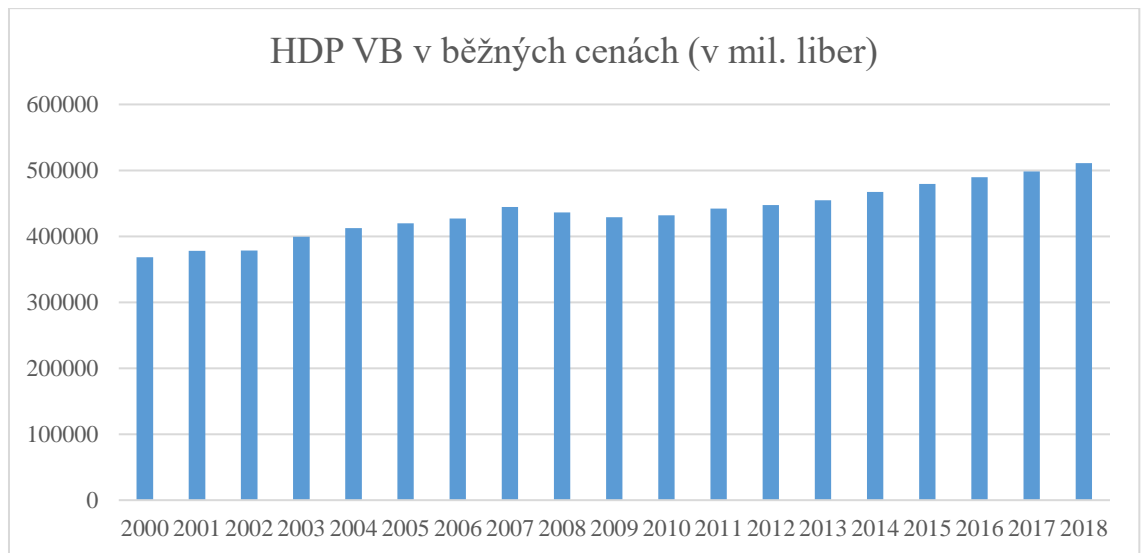
Tato podkapitola se zabývá analýzou vybraných makroekonomických ukazatelů, které přiblíží fungování britské ekonomiky.

1.2.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (dále jen HDP) „je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území“. (Český statistický úřad, 2018)

HDP se běžně používá jako ukazatel ekonomického zdraví země, ale i jako měřítko životní úrovně. Zároveň slouží k porovnání produktivity s ostatními zeměmi. Obvykle se HDP vypočítává za celý rok nebo čtvrtletí. (Paul A . Samuelson, 2013)

HDP lze stanovit třemi metodami – produkční, výdajovou a důchodovou. Pokud jsou všechny tři způsoby řádně spočítány, měly by udávat ve výsledku stejnou hodnotu. Ceny výrobků a služeb pro výpočet HDP mohou díky inflaci konečný výsledek zkreslovat. Dle způsobu ocenění lze rozlišit nominální HDP, který je vyjádřen v běžných cenách, a reálný HDP, který je naopak vyjádřen ve stálých cenách (cenách očištěných o inflaci). (Paul A . Samuelson, 2013)

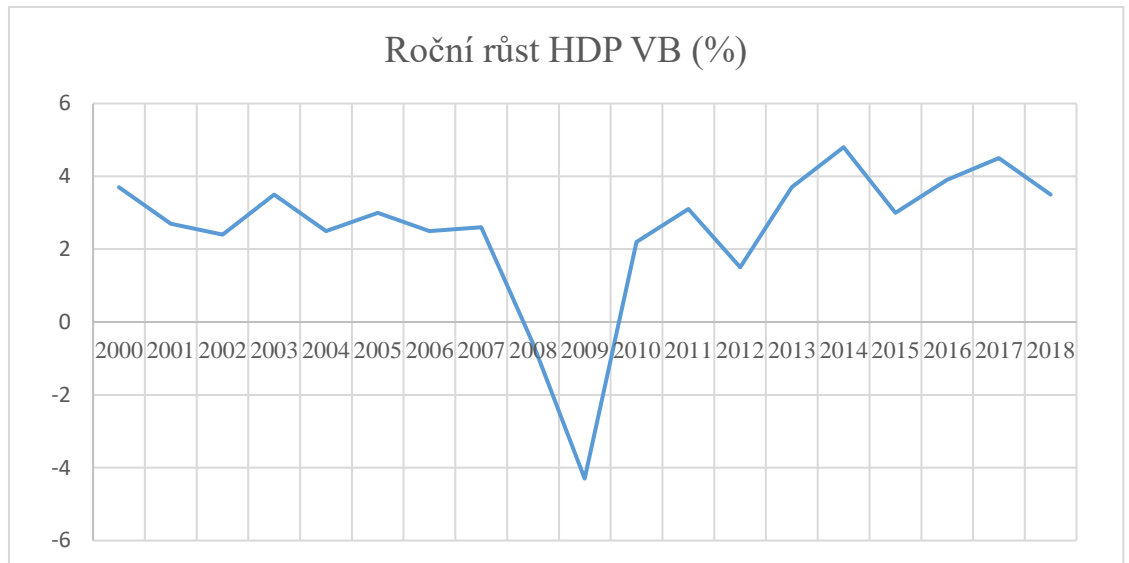
Obrázek 1: HDP Velké Británie v běžných cenách 2010-2018

Zdroj: Vlastní zpracování z

<https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/timeseries/abmi/qna>

Obrázek č. 1 ukazuje HDP Velké Británie v běžných cenách od roku 2000 až do roku 2016. Na obrázku je zřetelně vidět růst HDP s výjimkou roku 2009, kdy produkt klesl zhruba na hodnotu HDP v roce 2007. Tento meziroční pokles je způsoben globální finanční krizí, která vyústila v roce 2008. Británie byla nucena přijmout vhodné monetární a fiskální opatření k uzdravení ekonomiky. Británie se navrácí na předkrizovou úroveň ekonomiky během prvního čtvrtletí roku 2013. Velmi důležitou roli sehrálo například vytvoření Independent Commission on Banking britskou vládou. Tato komise prováděla šetření bankovního sektoru s cílem navrhnout reformní program na podporu finanční stability. (Statista, 2018)

Obrázek 2: Roční růst HDP v letech 2000-2018

Zdroj: Vlastní zpracování z

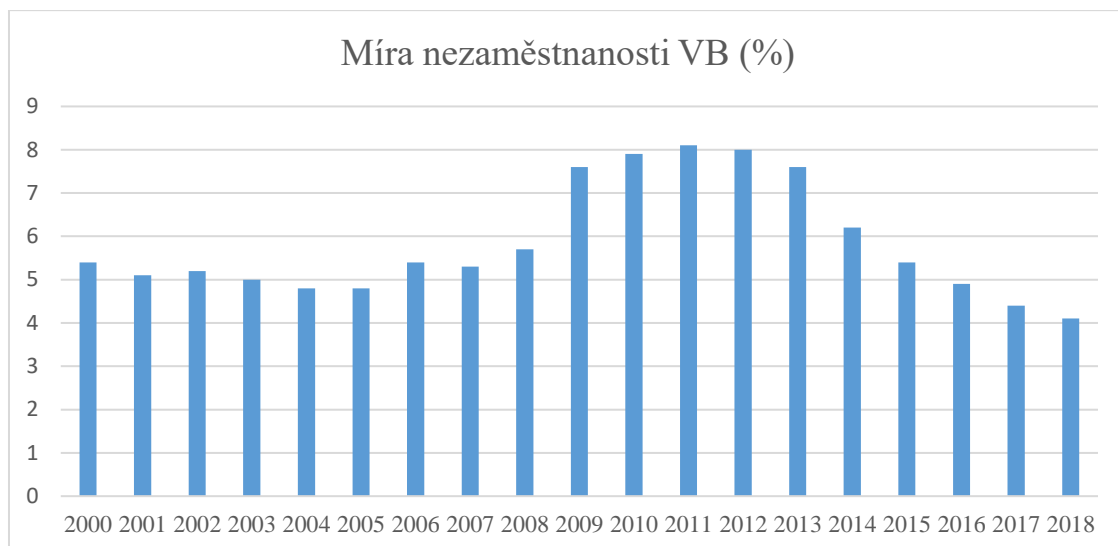
<https://www.ons.gov.uk/economy/grossdomesticproductgdp/timeseries/ihyo/ukea>

Roční vývoj nominálního HDP v procentech znázorňuje obrázek č. 2. Ze získaných dat je zřejmé, že finanční krize v roce 2008 zasáhla britskou ekonomiku velmi tvrdě a zapříčinila prudký pokles HDP. Velká Británie se tak dostává nejstrmějším propadem HDP od roku 1949 do ekonomické recese. (Parliament UK, 2018)

1.2.2 Míra nezaměstnanosti

Nezaměstnaný člověk je definován jako osoba, která je momentálně bez zaměstnání, práci však aktivně hledá a je připravena k jejímu okamžitému nástupu. Míra nezaměstnanosti vyjadřuje procentní podíl nezaměstnaných k celkovému počtu ekonomicky aktivních osob. (Český statistický úřad, 2016)

Dle Office for National Statistics (2019) platí stejná definice i pro nezaměstnaného ve Velké Británii.

Obrázek 3: Obecná míra nezaměstnanosti ve Velké Británii v letech 2000-2018
 Zdroj: Vlastní zpracování
 z <https://www.statista.com/statistics/279898/unemployment-rate-in-the-united-kingdom-uk/>

Dle statistických údajů patrných z obrázku č. 3 lze vyčíst, že do finanční krize je míra nezaměstnanosti ve Velké Británii v celku stabilní. Stále kolísá kolem cca 5 % a nejsou patrné žádné velké výkyvy. Ovšem v roce 2009 nastává prudký nárůst nezaměstnanosti, způsoben hospodářskou recesí. V roce 2011 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti svého vrcholu.

I přes stále trvající recesi se Velké Británii překvapivě efektivně podařilo vypořádat s narůstající nezaměstnaností a od roku 2011 došlo k jejímu postupnému klesání. Tato změna byla způsobena několika faktory. Jako příklad lze uvést větší flexibilitu trhu práce. Firmy mohly využívat různých pracovních dohod se zaměstnanci. Největšího nárůstu však dosáhly tzv. zero hour contracts, kdy pracovníci nastupují do zaměstnání bez jakékoliv záruky na množství práce, kterou získají. (Economicshelp, 2016)

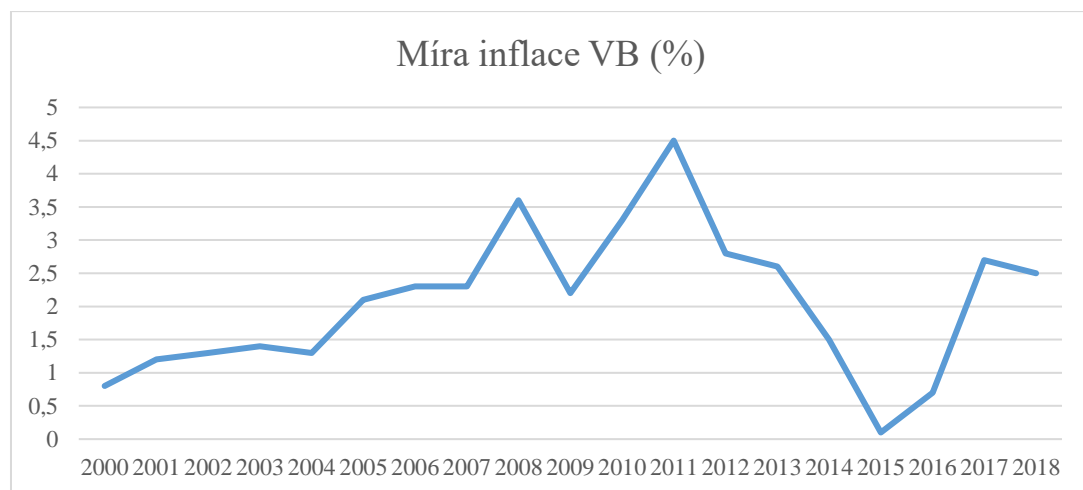
Od roku 2012 je patrné, že míra nezaměstnanosti začíná klesat a opět se blíží k pěti procentům. (Economicshelp, 2016) V prvním čtvrtletí roku 2019 dosáhla míra nezaměstnanosti 3,9 %. Jedná se o nejnižší míru od roku 1975. (Jackson, 2019)

1.2.3 Míra inflace

Inflace je chápána jako opakovaný růst cenové hladiny za určité období v ekonomice. Jedná se o oslabení kupní síly peněz. V praxi to znamená, že v

případě existence inflace zaplatí spotřebitel za nákup stejného koše zboží a služeb čím dál více jednotek dané měny. (ČNB, 2018)

Inflace je měřena pomocí indexu spotřebitelských cen. Měření spočívá v porovnání cen určitého spotřebitelského koše domácnosti ve dvou obdobích. Váha jednotlivých položek spotřebitelského koše závisí na jejich podílu v celkové spotřebě domácnosti. (ČNB, 2018)

Obrázek 4: Míra inflace Velké Británie v letech 2000-2018

Zdroj: Vlastní zpracování z <https://www.statista.com/statistics/306648/inflation-rate-consumer-price-index-cpi-united-kingdom-uk-y-on-y/>

Inflační cíl Velké Británie jsou 2 %. Jakmile se inflace stanovenému cíli odkloní o 1 % v obou směrech, musí guvernér centrální banky Velké Británie doručit dopis kancléřovi státní pokladny. Tento dopis vysvětluje, co způsobilo odchýlení od cíle a nápravná opatření k navrácení se ke stanoveným 2 %. (Bank of England, 2018)

Z obrázku č. 4 je patrné, že do roku 2008 nedocházelo k výraznějším změnám inflace. Inflační míra kolísá kolem cíle 2 %. Ovšem k prudkému zvýšení inflační míry došlo v roce 2011. Podle britského národního statistického úřadu se tak stalo na základě růstu cen plynu, elektřiny a pohonných hmot. (Statista, 2018)

Naopak do nejnižšího bodu se inflační míra dostala v roce 2015, kdy ceny ropy stlačily britskou inflaci téměř do deflace. S tímto problémem se potýkala většina států EU. (Statista, 2018)

1.2.4 Platební bilance

Platební bilance vyjadřuje souhrn všech ekonomických transakcí mezi dvěma a více státy vyjádřené v peněžních jednotkách za určité období, nejčastěji jeden rok. (CzechTrade, 2018)

Velká Británie je 9. největší vývozní ekonomikou světa. V posledních patnácti letech se potýká s přetrvávajícím deficitem platební bilance. Jedním z důvodů je zhoršení příjmů ze zahraničních přímých investic. Další roli také hraje odliv pracovní síly do zahraničí. Velký podíl zastávají i sekundární příjmy, tedy platby Velké Británie do fondů Evropské unie či Organizace spojených národů. (Economicshelp, 2016)

2 Vztah Velké Británie k Evropské unii

Hlavním cílem této kapitoly je vymezení vztahu Velké Británie a Evropské unie z historického hlediska. Od úplných počátků integračních procesů po druhé světové válce až do začátku 21. století. Pro pochopení událostí, které vedly Británii k referendu o setrvání v EU roku 2016, je nutné znát historický kontext.

2.1 První myšlenky na sjednocenou Evropu

Úvahy nad myšlenkou společné Evropy doprovází lidstvo napříč celými dějinami v různých modifikacích. Lze zmínit sjednocenost jedné z nejrozsáhlejších říší v našich dějinách, říše Římské. Lépe lze pozorovat evropskou integraci 9. století se vznikem Svaté říše římské. Motivy těchto prvních evropských sjednocení spočívaly v uplatnění moci, tedy uspokojení panovníka pomocí nadvlády více státních celků a zároveň čerpání příslušných výhod. Těmito výhodami může být například lepší obrana území či minimalizace válečných střetů. (Mezihorák, 2003)

Výrazněji se začala evropská integrace vnímat až v 19. století. Toto téma je řešeno v díle rakouského aristokrata Richarda Coudenhove-Kalergiho, Panevropa z roku 1923. Ve své knize se zabývá otázkou, jestli je po první světové válce roztržitá Evropa schopna zajistit mír proti východu nebo je zapotřebí organizovaná spolupráce ve společenství států. V díle je velmi řešeno i postavení Velké Británie. Coudenhove-Kalergi vidí Velkou Británii, koloniální velmoc, jako klíč k úspěšnému fungování evropské integrace, ale také jako zemi, která nemá potřebnou vůli ke sjednocení. V roce 1923 dochází ke vzniku Panevropské unie v čele s nikým jiným než hrabětem Coudenhove-Kalergim. Již záhy získává podporu u předních evropských politiků. V roce 1930 přišla s projektem modelu federace, který se měl zasloužit o sjednocení politického úsilí Evropy. Projekt však nezískal potřebnou podporu i díky přicházející hospodářské krizi. Během druhé světové války se unie stavěla proti Hitlerovi a snažila se různými prostředky zabránit válečnému konfliktu. Po skončení války se Panevropská unie soustředila na uspořádání poválečné Evropy, a to na tři mocenská uskupení – Panamerická federace, reformovaný

Commonwealth a Panevropa. Velká Británie tedy není součástí panevropského hnutí. (Baldwin, 2008)

Důležité je však zmínit, že se mnoho britských filozofů, úředníků či politiků již před druhou světovou válkou přikládalo k myšlence sjednocené Evropy jako federace. Jako důkaz britské ochoty k integraci lze považovat návrh původně francouzského politika Jeanna Monneta o výhradně britské a francouzské spolupráci v oblasti hospodářství, zahraniční politiky a vojenské obrany. Winston Churchill tento návrh předložil francouzské vládě roku 1940, byl ale odmítnut kvůli obsazení Francie Německem. Mnoho autorů tuto britsko-francouzskou unii nepovažuje za skutečnou podporu Británie k integrační otázce, nýbrž jako jakési imaginární gesto, které mělo spíše vyjádřit odpor Británie k nacismu a nabídnout tak pomocnou ruku svému sousedovi. (Fiala a Pitrová, 2009)

2.2 Integrační procesy po 2. světové válce

Druhá světová válka znamenala zásadní krok blíže k evropské integraci. Evropa je zničena a zdcena po nejhorším válečném konfliktu, jaký kdy celý svět zažil. Hlavní myšlenka, která vyvstala na mysli všech, je zabránění opakování této tragédie. Evropské státy si uvědomily potřebu míru a jednotlivé spolupráce více než kdykoli předtím. Důkazem může být i proslov anglického premiéra Winstona Churchilla z roku 1946, v němž vyzýval k vytvoření evropské rodiny, která zapomene na křivdy minulosti a bude se soustředit jen na budoucnost. Zajímavé ovšem je, že Británii neprosazoval jako přímého člena, nýbrž jen jakéhosi „přítele“ případné koalice. To bylo způsobeno především jinou politikou, než měly ostatní státy po druhé světové válce, ty se především soustředily na zamezení opakování další války. Zatímco Velká Británie, jakožto vítězný stát druhé světové války mohla přistupovat k otázce řešení poválečného systému z jiného pohledu. Velká Británie byla koloniální velmocí a součástí „Velké Trojky“, neboli nejvýznamnějších spojenců druhé světové války – Velké Británie, Spojených států amerických a Sovětského svazu. Soustředila se tedy především na zahraniční politiku, prosazovala spíše dohody o volném obchodu a její prioritou byly také vztahy k Commonwealthu a USA. (Mezihorák, 2003)

Roku 1948 se většina evropských sil spojila v tzv. Hnutí za spojenou Evropu, jehož předsedou byl ustanoven premiér Winston Churchill. Jejich jednání vzápětí vyústila v konferenci pořádanou v holandském Haagu pod názvem Evropský kongres. Konference měla za cíl posílit politickou spolupráci v poválečné Evropě. Mezi účastníky kongresu se nacházely tehdejší významné politické osobnosti jako Konrád Adenauer nebo Robert Schuman. (Fiala a Pitrová, 2009)

Dalším důležitým mezníkem v evropské integraci bylo založení Rady Evropy roku 1949. O její vznik se především zasloužil britský premiér Winston Churchill, jež se o radě zmiňoval mimo jiné i ve svém slavném projevu v roce 1946 v Curychu. Jejím cílem je především dohled nad dodržováním lidských práv a svobod. (Baldwin, 2008)

Pro ekonomickou obnovu vznikla roku 1948 Organizace pro hospodářskou spolupráci. Jejím vzniku a ustanovení konkrétní podoby a pravomocí předcházela vážná diskuze, téměř spor jednotlivých států. Na jedné straně Francie a Německo podporované Spojenými státy, měly představu spíše o nadnárodně orientované organizaci. Zároveň viděly v organizaci příležitost pro začátky zóny volného obchodu a celní unie. Na straně druhé stojí Velká Británie a skandinávské státy. Jejich pojetí organizace představovalo samostatné suverénní státy, jež pouze spolupracují na základě mezinárodní dohody. Velká Británie nechtěla podstoupit riziku podřizovat se názorům, které sama nezastává, a zároveň nepotřebovala navazovat pevnější vztahy s kontinentálními státy. Z těchto rozdílných názorů vznikla nakonec OEEC (Organization for European Economic Cooperation), jako kompromis obou stran. Princip fungování byl založen na bázi mezivládní organizace, v níž má každá země právo nesouhlasit a nepodřít se tak většině. (Fiala a Pitrová, 2001)

2.3 Vznik prvních evropských integrací

Kontinentální státy, i přes britský skepticismus, nepřestávaly rozvádět myšlenky o hospodářsky propojené Evropě. Francie, Itálie, Spolková republika Německo a země Beneluxu podepsaly roku 1951 Pařížskou smlouvu o vzniku Evropského společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO).

Jednalo se vytvoření společného trhu v oblasti těžby uhlí a oceli do rukou nadnárodního orgánu, který na základě smlouvy spravoval tuto oblast bez dalšího vlivu členských států. (Fiala a Pitrová, 2009)

Velká Británie opět ukázala svůj odměřený přístup k evropské integraci. Vláda v čele s Clementem Attleehem odmítla svou účast v ESUO. Jeden důvod lze znovu spatřit v nesouhlasu s nadnárodním vedením organizace, kdy si Británie chtěla zachovat vlastní suverenitu. (Baldwin, 2008)

V březnu roku 1957 byla podepsána smlouva o Evropském hospodářském společenství (dále jen EHS). EHS bylo založeno na principu solidarity, soutěživosti a harmonizace práva členských států (Francie, Německo, Itálie a státy Beneluxu). Hlavním cílem bylo postupné propojení jednotlivých ekonomik a celkově užší vazba mezi členskými státy. Hlavní představitelé EHS měli svou vizi, kde by bylo možné do dvanácti až patnácti let vytvořit společný trh s volným pohybem osob, služeb zboží a kapitálu. Velká Británie členství v tomto uskupení opět zásadně odmítla. (Kaniok, Fiala a Pitrová, 2001)

Velká Británie reagovala na vznik EHS po svém. Počátkem roku 1960 realizovala vlastní plány na vytvoření zóny volného obchodu a vzniklo Evropské sdružení volného obchodu (dále jen EFTA). Dalšími členskými státy byly Dánsko, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko a Švýcarsko. Britové chtěli dokázat, že oblast volného obchodu může hladce fungovat i bez složitého systému vnitřních institucí a společného celního tarifu. Za cíl bylo stanoveno postupné rušení cel mezi členskými státy. Najednou dochází k existenci dvou uskupení tzv. šestka (EHS) a sedmička (EFTA). (Pilkington, 1995)

2.4 Evropské integrační procesy v 60. letech 20. století

Během šedesátých let došlo k podstatným změnám v Evropě. Na jedné straně se EHS začínala střetávat s řadou problému, na straně druhé si Velká Británie začínala uvědomovat svoje slábnoucí postavení světové velmoci.

Předseda vlády Macmillan uznal ztrátu velkého mocenského postavení. Ve 40. letech 20. století přišla první rána v momentě, kdy se Indie, Barma a

Ceylon staly nezávislými státy a Británie ztratila část svého impéria. Při Suezské krizi roku 1956 utrpěla Británie další ponížení, a dekolonizační tendence se prohlubují a zároveň jsou poznamenány vztahy s USA. Spojené státy navíc otevřeně podporovaly růst EHS. Velká Británie byla nucena přehodnotit svůj vztah ke Společenství. Společenství udržovalo fungující hospodářskou spolupráci, členské státy se vyznačovaly rostoucími ekonomikami a postupně se prohlubovalo spojení evropských států. Británii byly odepřeny výhody z rostoucího vnitroeurospéckého obchodu, její ekonomika oproti kontinentálním státům slábla a nezaměstnanost rostla. Britští politici uznávali fungování EHS a přiznávali, že členstvím by mohla Británie více získat než ztratit. Velká Británie si tedy začínala pohrávat s myšlenkou o zažádání vstupu právě do EHS. (Pilkington a Watts, 2005)

2.4.1 První britská žádost

V červenci roku 1961 přednášel britský premiér záměr vstoupit do EHS. Británie však přicházela se svými požadavky, kdy si chtěla ochránit své zájmy a zároveň si pro sebe vyjednat určité ústupky. Všechny požadavky byly vymezeny v tzv. Bílé knize, zveřejněné v listopadu stejného roku. Nejdůležitějšími body bylo přijetí zvýhodnění i pro země Commonwealthu (které Británie odůvodnila smluvními i morálními závazky), dále pak návrh asociační dohody mezi ostatními členy EFTA a v neposlední řadě výjimku ze společné zemědělské politiky. (Preston, 1997)

Vyjednávací cesta nebyla ani pro jednu stranu jednoduchá, ale zdálo se, že jsou obě strany nakloněny kompromisu. Důležitou otázkou ovšem zůstávalo, jak zapůsobí přijetí velké ekonomiky Británie na rozložení sil v dosavadním neposkvrněném EHS. Státy Beneluxu a Itálie by rozšíření přivítaly, i díky zmírnění dominantního vlivu Francie. Ta usilovala o posílení svého politického vlivu v SRN, která byla stále oslabena různými poválečnými omezeními. (Fiala a Pitrová, 2001)

Velká Británie byla rozdělena na dvě strany, část veřejnosti začala myšlenku na vstup do EHS aktivně podporovat, druhá část byla více skeptická, především zemědělci a zastánci obchodu s Commonwealthem. Těchto neshod později využil de Gaulle, pro své argumenty proti přijetí Británie. V průběhu

následujících měsíců proběhlo několik schůzek mezi britským premiérem Macmillanem a francouzským prezidentem de Gaullem, které vyústily v překvapivé rozhodnutí francouzského prezidenta o ne přijmutí Británie do EHS. Označil Británii jako neevropský a ostrovní stát, který se od ostatních států kontinentální Evropy odlišuje jak ekonomicky i kulturně, tak i svými obchodními vazbami na příliš vzdálené země. Společně s Británií usilovaly o členství i Dánsko, Irsko a Norsko. Státy však svoji žádost po vetování Británie stáhly. Pro několik dalších let, se tedy Francii podařilo zachovat jádro EHS stále v duchu základajících členů. (Fiala a Pitrová, 2001) (Euroskop, 2018)

De Gaulle však členství Británie zcela nevylučuje, země by však musela přijmout veškeré principy platné v EHS a zároveň upřednostnit Evropu před USA v politické i obchodní oblasti. Svými rozhodnutími i výroky zcela zaskočil ostatní země Společenství, se kterými svoje rozhodnutí nijak nekonzultoval a jednal na vlastní pěst. S rozhodnutím Francie nebyly spokojeny ostatní členské státy ani Komise Společenství, která proces rozšíření připravovala po dobu celých dvou let. Tento konflikt se začínal měnit v postupnou vnitřní krizi ve Společenství, kdy dochází k narušování komunikace i politických vztahu mezi zeměmi. De Gaulle dal tímto aktem mimo jiné najevo ostatním případným uchazečům, že ke členství nestačí pouze ekonomické, technické a legislativní přizpůsobení ke smlouvám EHS, nýbrž i důrazná změna postoje politických preferencí. (Fiala a Pitrová, 2009)

2.4.2 Druhá britská žádost

Británie nebyla připravena se vzdát a v dubnu roku 1967 podává opětovnou žádost na členství v EHS. Stalo se tak na popud nové labouristické vlády v čele s Haroldem Wilsonem, jejímž cílem zůstává změna orientace zahraniční politiky především na Evropu. Naděje na úspěšné přijetí rostla i díky zvětšující se vnitřní krizi Společenství. K britské žádosti se opět připojilo i Dánsko, Norsko a Irsko. (Fiala a Pitrová, 2001)

Nicméně De Gaullův názor na přijetí Británie se nijak nezměnil a jsou jím vyjmenovány stejné připomínky ke vstupu jako v roce 1963. V průběhu jednání se Francie tentokrát zaměřila na špatný stav britské ekonomiky a zhoršující se platební bilanci, která později vyústila v devalvaci libry. Historie

se znovu opakuje a Francie bez jakýchkoli konzultací se svými partnery znovu vetuje všechny žádosti. (Fiala a Pitrová, 2001)

Druhé nepřijetí je jasným signálem, že vstup do EHS nebude pro Británii možný, dokud bude v čele francouzského politického dění De Gaulle. Ostatně tuto skutečnost i sám ve svém projevu uznává. Ke změně francouzského postoje a její zahraniční politiky dochází roku 1969, kdy je do funkce prezidenta zvolen Georges Pompidou. (Pilkington, 1995)

2.5 Velká Británie a její vývoj v EHS

Členské státy EHS se setkaly roku 1969 na konferenci v Haagu, aby projednaly důležité otázky týkající se dalšího rozvoje EHS a zároveň i možné prohloubení integrace. Důležitým výsledkem debaty byla rozhodně pro Británii, snaha EHS umožnit státům ucházejících se o členství přístupová jednání alespoň do poloviny roku 1970.

Velká Británie krátce poté zahájila vnitřní politickou kampaň pro vstup do EHS, který již nebyl vnímán pouze jako jedna z možností vývoje zahraniční politiky, ale spíše jako nutnost pro rozvoj britské ekonomiky. Británie se po téměř po 12 letech neúspěšných vyjednávání stává roku 1973 členem EHS v úplně první vlně rozšíření. (Baldwin, 2008)

2.5.1 Britské referendum

Představy o členství v EHS nesplnila britská očekávání a záhy po přijetí se začínaly vyskytovat první problémy. Jak již bylo zmíněno, Británie se potýkala s určitými hospodářskými potížemi a doufala v oživení ekonomiky po vstupu. To se ovšem nestalo, naopak v důsledku ropné krize na Blízkém východě, která vyústila v nárůst cen ropy a ostatních energetických surovin, se západní státy propadly do ekonomické recese. Británie upadla do stagflace a došlo k enormnímu nárůstu nezaměstnanosti na 12 %. (König, Lacina a Přenosil, 2007)

Ve volbách roku 1974 zvítězili labouristé v čele s Haroldem Wilsonem, který ve své kampani slíboval opětovné projednání vstupních podmínek EHS a vyhlášení referenda o setrvání ve Společenství. Hned v dubnu přednesl ministr zahraničí hlavní britské výhrady. Zřejmě největší problém viděli

Britové ve výši příspěvku do rozpočtu ES, i přesto že HDP Británie patřilo mezi jedno z nejnižších v EHS. Pro představu se jednalo o příspěvek přibližně 8,5 % z celkového rozpočtu EHS. Toto procento se za dalších pět let mělo zvýšit na 18,9 %. Řada jednání a diskuzí však nepřinesly tížený výsledek a tak dostává Wilson svého slibu a roku 1975 vyhlašuje referendum o setrvání v EHS. Britové se vyjádřili pro setrvání se 67,5 %. (Fiala a Pitrová, 2009)

2.5.2 Nástup Margaret Thatcherové a britský rabat

Okamžité řešení britského problému požadovala po svém nástupu na křeslo britské ministerské předsedkyně roku 1979 euroskeptická Margaret Thatcherová. Rozhodně nesouhlasila s dalším odčerpávání peněz do rozpočtu Společenství za tak malou návratnost těchto poplatků. Většina prostředků rozpočtu byla vynaložena na Společnou zemědělskou politiku EHS, na rozvoj zemědělství. Velká Británie ovšem nepatřila mezi agrární země a z tohoto důvodů byly subvence z EHS velmi nízké a v očích Margaret Thatcherové značně nespravedlivé. Mezi členskými státy se Velká Británie řadila na třetí příčku nejchudší země Společenství s paradoxně nejvyššími poplatky do rozpočtu (po SRN). (Rovná, Kasáková a Váška, 2007)

Svůj tvrdý nesouhlas s rozpočtovou politikou EHS vyjádřila premiérka na summitu v Lucemburku, kdy ji označila za nespravedlivou a zároveň neospravedlnitelnou. Zazněla zde velmi silná slova, kdy Společenství označovala dokonce za zloděje. EHS nabídla Thatcherové možné ústupky, jako snížení britského příspěvku přibližně o 350 milionů liber či upravení plateb v následujících dvou letech. Thatcherová tyto návrhy zamítla. Rozhodně se stavěla proti centralizaci moci Bruselu nebo vize politicky i měnově spojené unie. Její ostré názory nezpůsobovaly konflikty pouze se Společenstvím, ale i na domácí půdě. Představitelé britské politiky se začínali obávat, že její negativní postoj může Británii na evropské půdě spíše poškodit než být k užitku. Po projevu roku 1988 v Bruggách dokonce rezignuje ve funkci ministra zahraničí její dlouholetý podporovatel Geoffrey Howe jako protest proti jejímu neevropskému postoji. Konzervativci začali pochybovat, že by neoblíbená Thatcherová mohla vyhrát parlamentní volby. Nakonec rezignuje sama Margaret Thatcherová a to 28. listopadu 1990, než aby riskovala prohru. (Fajmon, 1999)

2.6 Evropská unie a britské Opt outy

V 90. letech dochází k jakémusi uklidnění vztahu mezi EHS a Velkou Británií. Na post premiéra přichází konzervativní John Major. Jeho politika by se dala označit za rozhodně více proevropskou, než tomu bylo doposud, ovšem i tak sympatizoval s určitými názory jeho předchůdkyně. Velká Británie by si rozhodně měla zachovat svoji národní suverenitu a spíše se přiklonit k pouze mezivládní spolupráci s EHS.

K významné události ve formování EU došlo 7. února 1992, kdy je v Maastrichtu podepsána všemi 12 členskými státy EHS smlouva o Evropské unii. Jednalo se o nejvýznamnější modifikaci Římských smluv, od jejich platnosti roku 1957. Cesta k ratifikaci byla dlouhá a nesnadná, musela být ratifikována všemi státy, jinak by byla neplatná. Některé státy volily parlamentní cestu, jiné zvolily možnost referenda. (Booker a North, 2006)

Po ratifikaci Maastrichtské smlouvy došlo ke změně jak politické tak hospodářské struktury EHS. Vzniká společná zahraniční a bezpečnostní politika a zároveň se rozšiřuje spolupráce států i v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Velká Británie si při podpisu smlouvy vyžádala pro svůj prospěch určité trvalé výjimky z práva Evropského společenství, tzv. opt out. (Fiala a Pitrová, 2009).

První výjimka nastala v oblasti měnové politiky. Členské státy měly při podpisu Maastrichtské smlouvy přijmout společnou měnu – euro. Velká Británie společně s Dánskem si však mohly ponechat svoji národní měnu s možností své rozhodnutí v budoucnu změnit. Velká Británie nepodléhá pravidlům Paktu stability a růstu, kdy schodek veřejných financí nesmí překročit 3 % HDP. Pakt stability a růstu je dohoda mezi členy eurozóny, kdy státy musí udržovat rozpočty ve střednědobém období blízko k vyrovnaným nebo v přebytku. To znamená, že si Britové mohou dovolit udržovat větší rozpočtový deficit oproti ostatním státům, jež přijaly společnou měnu. Na druhou stranu nesmí rozhodovat o otázkách eura v Evropské radě. (Euroactiv, 2016)

Vláda konzervativců po dlouhých 16 letech končí a do popředí se dostávají labouristé v čele s proevropským Tonym Blairem. Ten získává post premiéra

roku 1997. Pro Velkou Británii nastávají zlaté časy. Po ekonomické stránce začíná Velká Británie získávat svoji ztracenou sílu – postupně se snižuje inflace, nezaměstnanost, dokonce i veřejný dluh. Z pohledu evropské integrace, Tony Blair prohlašuje, že končí tvrdé Thatcherovské časy izolace země. Je potřeba začít výrazněji spolupracovat s EU a být v jejím středu. (Gowland a Turner, 2010)

V EU dochází roku 1997 k reformě Maastrichtské smlouvy, kdy je potřeba připravit Unii na její další rozšíření a zároveň se zaměřit na rozšíření spolupráce v zahraniční i bezpečnostní politice. Díky tomu vzniká Amsterodamská smlouva platná od 1. května 1999. Součástí této smlouvy byla Schengenská prováděcí úmluva. Schengenská dohoda byla podepsána již roku 1985 Německem, Francií a státy Beneluxu. Cílem bylo zrušení vnitřních hranic států, tedy vytvoření zóny volného pohybu osob bez jakýchkoli hraničních kontrol. Uvést toto přání do praxe bylo náročné a k jejímu uskutečnění dochází až o deset let později. Tato úmluva je přesunuta pod záštitu Amsterodamské smlouvy a vystupuje tak ze své mezivládní úrovně a stává se podmínkou pro členství v EU. (Euroskop, 2018)

Velká Británie si vyjednává svou druhou výjimku právě ze Schengenského prostoru (společně s Irskem). Své rozhodnutí zdůvodňuje tím, že jakožto ostrovní stát její hranice tvořilo a bude tvořit moře, které Británii odpoutává od celého světa. Zároveň oproti ostatním členským státům EU nevládní vnitrostátní průkazy totožnosti. Přesto, že si země udržela možnost provádění pasové kontroly na svých hranicích, podílí se na spolupráci v jiných aspektech Schengenské úmluvy. Jedná se například o policejní a soudní spolupráci či účast v Schengenském informačním systému. (Euroskop, 2018)

V roce 2004 dochází k dalšímu podstatnému rozšíření EU a je potřeba zjednodušit či pozměnit dosavadní smluvní rámec EU, který se zdá zastaralý či dokonce nefunkční. Po neúspěchu připravované smlouvy z roku 2005, která byla odmítnuta Francií a Nizozemskem, přichází Německo s řešením v podobě Lisabonské smlouvy. Ta byla členskými státy podepsána roku 2007. Při ratifikaci smlouvy byla Velká Británie nucena uplatnit svůj další opt out. Británie nesouhlasí s přijmutím Evropské charty základních lidských práv a

svobod, neboť by podle Britů zasahovala do jejich zákoníku práce. Charta totiž povoluje využití stávky jako nástroj pro ochranu zájmů zaměstnanců, zákoník práce v Británii toto svým zaměstnancům neumožňuje. Jejich výjimka tak spočívala v zabránění Evropskému soudnímu dvoru ve zpochybnění britského právního systému vůči Chartě. (Euroactiv, 2016)

2.7 Cesta k referendu

Volby v roce 2010 dosazují na místo předsedy vlády Davida Camerona. Konzervativci však nezískali potřebný počet křesel v dolní komoře a proto potřebují naleznout ke své vládě koaličního spojence. Tím se nakonec stávají Liberální demokrati, kteří by měli usměrňovat negativní postoj Konzervativců k EU.

Roku 2013 dochází však k šoku, kdy Cameron ve svém projevu slibuje, že pokud znovu v příštích parlamentních volbách zvítězí, nechá veřejnost hlasovat o setrvání v EU. Pokud se rozhodne o setrvání v Unii, bude požadovat její reformu a navrácení některých pravomocí zpět do britských rukou. V Británii začíná čím dál více růst euroskepticismus, který je podporován veřejnými médii a zároveň i rozšiřující se stranou UKIP (United Kingdom Independence Party). UKIP vznikla roku 1993 a jejím cílem je odpoutání Velké Británie od spárů Evropské unie. David Cameron přednáší v listopadu 2015 své požadavky na reformu EU. Mezi nejdůležitější body patří omezení vlivu EU a větší pravomoci národních parlamentů, dále zamezení přílivu imigrantů z nových členských států, či omezení sociálních dávek pracujících občanů z EU. V únoru dochází k projednávání těchto požadavků, kdy předseda Evropské Rady Donald Tusk je pozitivně nakloněn ke spolupráci. Při zasedání v Bruselu dochází k vytvoření reformní dohody, která bude platit pouze v případě, že se Britové rozhodnou nadále zůstat v EU. Referendum uskutečněné 23. června 2016 rozhodlo o opaku. (Euroactiv, 2016)

3 Důvody pro odchod Velké Británie z EU

Následující kapitola se zaměří na shrnutí těch nejvýznamnějších, případně i nejdiskutovanějších témat, která byla v roce 2016 jmenována jako hlavní důvody rozhodnutí Velké Británie pro odchod z EU. Velká Británie byla dlouhé měsíce rozdělena na dvě soupeřící strany. Jedna strana lidu hlásala pro setrvání v EU, tzv. bremain, naopak druhá se silně dožadovala tvrdého odchodu, tedy brexitu. Hlavní důvody pro brexit, které se objevovaly v době referenda pro odchod z EU, byly:

1. britský euroskepticismus
2. imigranti z Východu
3. členské příspěvky do unijního rozpočtu
4. obchod a ekonomika.

3.1 Obavy o britskou suverenitu

V britské společnosti panuje tzv. euroskepticismus již velmi dlouho a zaujímá podstatnou část britských dějin, nejen při vývoji Evropské unie.

Velká Británie se z historického hlediska od svých sousedů svým způsobem odlišuje. Jedná se o nikdy nepřekonaný ostrovní národ, který za celý rozsah svých dějin stojí v pozici dobyvatele a vykořisťovatele, nikoliv naopak. Má dlouhou tradici parlamentní demokracie, díky níž postupně nabýval pocitu, že ke svému fungování nepotřebuje nikoho jiného. Jiné evropské státy, které si prošly těžkými chvílemi, například při nacistické nebo jiné okupaci, uvítaly příchod EU i jako záruku míru či bezpečí. Protože Britové si ničím podobným nikdy neprošli, dívají se na otázku integrace z jiného pohledu. I toto může být jeden z důvodů, proč jsou Britové tolik skeptičtí ve vývoji Evropské unie a kam dále směřuje. (Maschane, 2015)

Podle některých, například i britského ministra spravedlnosti Michaela Govea, EU ztrácí svůj význam a ubírá se nebezpečným směrem. Odebírá postupně pravomoci jednotlivých států a zasahuje do jejich ekonomik, ve prospěch Bruselu. Velká Británie je, podle kritiků, schopná udržet si svoje hospodářské postavení i bez EU a jejích regulací. „Take Control“, nebo-li

převzít kontrolu, byl hlavní slogan britské kampaně pro opuštění EU. Tento nápis bylo možné spatřit ve všech britských médiích i na ulicích. V podstatě se jedná o vyzvání Britů k získání ztracené suverenity nebo dokonce demokracie. Mezi důležité osobnosti stojící za tímto názorem lze zmínit již jmenovaného Michaela Goveho. Ten vidí EU jako organizaci, která podle jeho vlastních slov, zabraňuje Velké Británii činit kritická rozhodnutí sama za sebe. Dále Boris Johnson, starosta Londýna, prohlašuje, že členství v EU je dokonce v rozporu s parlamentní suverenitou. Pronáší i silné výroky, že EU směřuje ke stejnému cíli jako Hitler, vytvořit Evropský super kontinent. I přes hrozby, které s sebou brexit přináší, je získání kontroly nad svou zemí nejdůležitější. (University of Essex, 2018)

Zajímavý byl postoj současné ministerské předsedkyně Theresy Mayové. Ta v pozici ministryně vnitra vyzývala občany k setrvání v EU. Varovala především před špatnými dopady na ekonomiku a obchod. Kampaň pro setrvání v Evropské unii zněla Britain Stronger in Europe (Británie silnější v Evropě). Pro bremain byli například premiér David Cameron, ministr financí George Osborn nebo vůdce labouristů Jeremy Corbyn. (Euronews, 2019)

Velký vliv na stále se rozrůstající se euroskepticismus mají rozhodně britská média. Britský tisk je již nějaký čas téměř bezvýhradně zaměřený proti Evropské unii. Nejčtenější deníky před samotným referendem zastávaly názor pro odchod (například The Sun, Daily Mail, The Daily Telegraph). Téměř 50 % britských národních deníků vyzývalo k opuštění EU, zatímco pouhých 33 % podpořilo zachování členství v EU. (Corbett, 2016)

3.2 Otázka migrace

Jako další argument pro vystoupení z členství byla používaná otázka migrace. Členský stát nemůže samostatně regulovat počet přijatých migrantů. V očích brexitu byly rozlišovány dva druhy imigrace. Na jedné straně stojí otázka imigrantů označovaných jako uprchlíků, kteří přicházejí z Blízkého Východu. Na straně druhé se jedná o imigranty, kteří přicházejí do Velké Británie především kvůli pracovním příležitostem. (Anon, 2016)

Řada protestů, demonstrací, povstání a občanská válka započatá roku 2010 na Blízkém východě a v Severní Africe způsobila novou a obrovskou vlnu

imigrace v Evropě. Nejen britská vláda, ale i samotná EU v přijímání těchto imigrantů, či uprchlíků, v očích mnoha voličů naprosto selhala. S postupným příchodem těchto imigrantů se zvětšuje počet teroristických útoků, dokonce i v samotném centru EU, Bruselu. V očích obyvatel vyvolávají strach a silné emoce, které velmi ovlivnily výsledky referenda. (Corbett, 2016)

EU zaručuje občanům členských států volný pohyb mezi dalšími členskými státy. Mohou jednak volně cestovat nebo se rozhodnout trvale přestěhovat či pracovat v jiném státě. Po finanční krizi v roce 2008 pocítila Velká Británie silný příliv pracovní síly z celé Evropy (lze hovořit především o občanech z Litvy, Itálie, Polska a Rumunska).

V roce 2015 přišlo do Velké Británie přes 300 000 imigrantů, přičemž tehdejší premiér David Cameron sliboval snížení ročního počtu imigrantů na 100 000. Především občané s nižšími příjmy, mají obavy o svou práci, kterou jsou zahraniční imigranti ochotni vykonávat za mnohem menší finanční ohodnocení. (Lee, 2016) (Anon, 2016)

Anti-imigrační kampaň zvolil například Nigel Farage, bývalý šéf protievropské Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP). Jeho často používaný argument se týkal přílivu uprchlíků z Jižní a Východní Evropy, který způsobil pokles mezd Britů. Po referendu prohlásil, že nynější generace Britů je konečně připravena bojovat za národní suverenitu. (Lee, 2016)

Cílem některých Britů je pouze snížení počtu přijímaných imigrantů. Naopak jiní jsou zastánci zlepšení celého imigračního procesu po odchodu z EU. Velké Británie by se měla soustředit na přijímání imigrantů, kteří mohou nějakým způsobem přispět britské společnosti. Mluví se o systému používaném v Kanadě nebo Austrálii. Například australské hranice jsou hlídány vojenským námořnictvem. Veškerá plavidla s imigranty se musí vzdálit z australských vod. Pokud se i přesto podaří některým imigrantům dostat přes hranice, jsou posláni do utečeneckých táborů mimo Austrálii do Nové Guineji. (Hejdová, 2016)

3.3 Náklady na členství, hospodářský růst a zahraniční obchod

Členství v EU není zadarmo. Každoročně musí každý členský stát přispět částkou do evropského rozpočtu. V roce 2016 činil roční příspěvek Velké Británie přibližně 19 milionu dolaru, což je kolem 300 dolarů na osobu. Přestože je většina ročního příspěvku z větší části použita na půdě Velké Británie, zastánci brexitu jsou přesvědčeni, že lepší řešení je veškeré peníze si ponechat a nechat rozhodovat parlament o jejich použití. Pravdou zůstává, že z Velké Británie plyne více finančních prostředků do EU, než je tomu naopak - Británie je třetím největším čistým plátcem do rozpočtu EU (po Německu a Francii). (Friedman, 2016)

Podle kritiků je EU dysfunkční ekonomickou entitou. Profesor Paul Whitely poznamenává, že britská ekonomika si po vstupu do EU nijak nepolepšila. Paul Whitely je členem Britské akademie a vyučujícím profesorem na univerzitě v Essexu. Zabývá se především politickou ekonomikou, volebním chováním a veřejným míněním. Je zároveň autorem nebo spoluautorem 27 publikací na tyto témata. (University of Essex, 2019). Podle jeho názoru sice k hospodářskému růstu došlo, ale EU k tomu Británii příliš nepomohla. Dále se profesor zaměřil na ekonomiky dalších členských států, které za posledních pár desetiletí vstoupily do EU. Bylo zjištěno, že ve 20 zemích z 28 došlo po vstupu do Unie ke zpomalení růstu ekonomických ukazatelů. Zbýlých 8 zemí patří mezi východoevropské země, které se osvobodily od nadvlády komunistického bloku. Postupně začaly otevírat své ekonomiky západním státům a zapojovat se do mezinárodní spolupráce. EU na jejich rozvoj měla podstatný vliv, ale k jejich růstu by došlo i bez ní. Stát, který hospodářsky prosperuje, je rozhodně Německo, které ušlo velký kus cesty. Pokud se však podíváme na státy jako Francie, Belgie nebo Itálie, lze od 70. let spatřit čím dál slabší ekonomickou sílu. (Lee, 2016)

Podle Macshana (2015) došlo ke zpomalení růstu ekonomických ukazatelů i po zavedení eura. Ekonomické problémy se dále prohlubují po finanční krizi roku 2008, kdy ekonomiky stagnují, a zvyšuje se nezaměstnanost. Finanční krize zasáhla celý svět, ale nejvíce přece jen státy, které přijaly společnou

evropskou měnu, tedy euro. Nezaměstnanost v zemích jako Španělsko nebo Řecko se enormně zvyšuje k 20 %, a následně způsobuje obrovské zadlužení obou států. I několik let po krizi se státy stále vzpamatovávají z ekonomické recese. Někteří ekonomové stále vidí na vině přijmutí eura.

Velká Británie se ovšem rozhodla nepřistupovat ke společné měně. Právě neúspěch eurozóny dodal zastáncům brexitu další argumenty. Mnoho ekonomů se domnívá, že ke správnému fungování společné měny, je zapotřebí prohloubit fiskální i politickou integraci. Aby státy, které se ocitnou v mimořádně složitých situacích (například zmíněné Řecko), mohly dostat potřebnou pomoc od EU, potřebují členské státy společný daňový i sociální systém. Pokud by toto nastalo, členství Velké Británie v EU by začínalo být složitější než doposud. Je nepravděpodobné, že by Británie souhlasila s prohlubující se integrací. Zároveň by bylo těžké vytvořit paralelní instituce eurozóny, které by vyloučily právě Británii. (Lee, 2016 a Friedman, 2016)

Před referendem o vystoupení Británie z EU se jako jeden z hlavních argumentů pro setrvání v Unii objevuje zahraniční obchod Británie. Co by se Británie mimo EU a její obchodní dohody počala? Jenže zahraniční obchod mezi Brity a Unií je velmi důležitý pro obě strany. Například v případě Německa je Británie na třetím místě v jejich exportním žebříčku. Dle zastupitelského úřadu ČR v Berlíně (2018) se za rok 2018 posouvá Británie na páté místo. Je velmi pravděpodobné, že po brexitu budou vznikat dohody, které umožní Británii stále výhodný přístup na trhy EU a nikoliv bariéry zamezující obchodu. Británie těží z již vzniklých obchodních dohod mezi EU a světovými velmocemi, na druhou stranu je to pro ni příležitost vyjednat si vlastní dohody. (Anon, 2016) (Bootle, 2015)

4 Analýza obchodních vztahů VB a ČR

Tato kapitola se zaměří na podrobnější analýzu zahraničního obchodu a vzájemných vztahů České republiky s Velkou Británií. Předmětem zkoumání je teritoriální a komoditní struktura zahraničního obchodu a přímé zahraniční investice mezi zkoumanými zeměmi.

Česká republika je již od svého vzniku silně exportně orientována. I co se týče historie, byla vždy Česká republika velmi produktivním státem. Během první republiky se Československo začíná adaptovat mezi země s rozvinutým zahraničním obchodem. Mezi exportní produkty patřily jednoznačně hotové výrobky – ze železa, bavlny a skla. Bohužel ve 30. letech dochází k utlumení zahraničního obchodu, z důvodu nástupu nacismu v Evropě. Díky obsazení ČSR Německem, zůstává většina vyprodukovaných výrobků na domácí půdě. Je zavedeno válečně řízené hospodářství. Po komunistickém puči dochází k znárodnění veškerého průmyslu a je zaveden státní monopol zahraničního obchodu. Dochází k plánovanému hospodářství. I přes to je Česká republika stále zemí, silně orientovanou na vývoz, i když se jednalo teritoriálně o vývoz do RVHP. Po sametové revoluci dochází k zrušení státního monopolu, centrálně plánované ekonomiky a republika je připravena pro velké hospodářské změny. Postupně dochází k opětovnému oživení zahraničního obchodu, především s ostatními evropskými státy. (Martínek, 2010)

Česká republika primárně obchoduje se státy, které jsou rovněž členy Evropské unie. Velká Británie patří mezi jednoho z nejsilnějších obchodních partnerů České republiky. Posledních několik let stále kolísá kolem 5. místa pro teritoriální odbyt českého exportu. K významnému zvýšení zahraničního obchodu s Velkou Británií došlo po vstupu České republiky do EU. Vývoz do Británie se zvýšil dokonce dvojnásobně. Od roku 2004 zahraniční obchod, s výjimkou stagnace v období finanční krize, jen roste. (Česká národní banka, 2018)

Oproti tomu pro Velkou Británii nepředstavuje Česko důležitého partnera pro odbyt jejích produktů. Díky své velké ekonomice vyhledává obchodní partnery mezi stejně či obdobně velkými ekonomikami jako je USA, Francie

nebo Německo. Česká republika se řadí přibližně až na 28. místo pro britský export. (Česká národní banka, 2018)

Společný obchod mezi Velkou Británií a Českou republikou v období roku 2010 až 2016, znázorňuje následující tabulka číslo 1. Jedná se o čísla v miliardách českých korun zveřejněných Českým statistickým úřadem.

Tabulka 1: Hodnoty exportu a importu České republiky do Velké Británie (v mld. Kč)

	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Obrat	131,4	174,1	181	199,3	206,8	252,2	280,6	300
Vývoz	86,5	124,9	130,2	147,1	153,4	184	206,2	207
Dovoz	44,9	49,2	50,8	52,2	53,4	68,1	74,5	93
Bilance	41,6	75,8	79,4	94,9	100	115,9	131,7	114

Zdroj: vlastní zpracování z <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2015>

Jak lze z tabulky číslo 1 zpozorovat, od roku 2005 skutečně dochází k nárůstu zahraničního obchodu. Jak ze strany České republiky, tak i Británie. Celkový obrat se roku 2016, od původních 131 miliard v roce 2005 téměř dvojnásobně zvýšil. Z dlouhodobého pohledu českého obchodu tvoří dvě třetiny vývoz a jednu třetinu dovoz z Velké Británie. Do České republiky plyne z hlediska celkového importu přibližně 2,1 % britského zboží. Vzájemná obchodní bilance je pro Českou republiku tedy výrazně přebytková.

Z hlediska komoditní struktury patří mezi nejexportovanější položky do Británie automobily, léky, díly ke strojům či různá automobilová příslušenství. Pro větší představu komoditních položek exportu znázorňuje následující tabulka číslo 2 těch 10 nejvýznamnějších podle Českého statistického úřadu. (BusinessInfo, 2018)

Tabulka 2: Nejdůležitější položky českého exportu do Velké Británie (v mld. Kč)

Nejvýznamnější položky českého dovozu	Hodnota v roce 2016	Hodnota v roce 2017
Přístroje pro záznam/reprodukcii zvuku, TV obrazu	25 815 931	30 163 103
Reaktory, kotle, přístroje nástroje mechanické	15 067 826	17 822 071
Vozidla motorová	9 922 822	9 334 740
Výrobky farmaceutické	5 454 854	5 720 153
Plasty a výrobky z nich	4 065 526	4 193 155
Výrobky chemické různé	2 187 119	2 225 063
Přístroje optické, lékařské, chirurgické apod.	2 120 197	2 147 242
Výrobky ze železa nebo oceli	2 157 375	1 835 634
Silice, rezinoidy, přípravky kosmetické apod.	1 528 098	1 742 891
Přípravky potravinové různé	1 190 382	1 278 877

Zdroj: vlastní zpracování z <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/velka-britanie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-19073.html>

Obrat výměny služeb mezi Británií a Českou republikou se za rok 2015 vyšplhal na částku skoro 57 mld. korun. Export českých služeb do Spojeného království představoval 5,4 % veškerého exportu služeb. Co se týče procenta dovozu, jedná se o téměř 5 %. V sektoru služeb by se dalo tvrdit, že jsou obchodní vztahy téměř vyrovnané, jen s mírným přebytkem na straně České republiky. Největší výměna služeb probíhá v oblasti telekomunikačních služeb, dopravě a cestovním ruchu. (BusinessInfo.cz, 2018)

Přímé zahraniční investice (PZI) představují přímou investici do podnikání společnosti od investora z jiné země. Investor tím vyjadřuje svůj zájem o trvalou účast na přeshraničním podnikání. (Wokoun, 2010)

V tabulce číslo 3 je možné pozorovat příliv PZI ze Spojeného království do České republiky v miliónech korun. Mezi nejvýznamnější položky přímých investic z Velké Británie patří především opravy spotřebního zboží, výroba automobilových vozidel a ostatní služby spíše převážně pro firmy. V České

republike lze najít okolo 300 britských firem, které zaměstnávají přes 65 000 pracovníků. Jedná se například o zbrojní firmu BAE Systems, maloobchodní módní značku Marks & Spencer, hračkářství Hamleys, maloobchod Tesco, mobilní společnost Vodafone, pojišťovnu Aviva a další. Mezi Českou republikou a Velkou Británií panují dobré vztahy. Důkazem může být částka 70 miliard korun, kterou Británie od pádu komunismu v České republice investovala. (BusinessInfo.cz, 2018)

Tabulka 3: PZI mezi Velkou Británií a Českou republikou (v mil. Kč)

Období	Příliv PZI z Velké Británie	Odliv PZI z České republiky
2011	9 822	66
2012	3 849	119
2013	8 671	6562
2014	1 469	-487
2015	7545,2	7097
2016	8 054	zatím nepřesněno

Zdroj: vlastní zpracování

z https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html

Oproti bohatému přílivu PZI, je jejich odliv do Británie poměrně menší. Za důvody lze považovat především finanční náročnost vstupu na trh a mnohem delší vidinu návratnosti investic. V současnosti plynou investiční toky z českých firem, které zakládají své reprezentativní filiálky ve Velké Británii. (BusinessInfo.cz, 2018)

Současné české investice ve Velké Británii tvoří především výdaje spojené se založením firemní pobočky nebo reprezentační kanceláře. Mezi největší české investory na britské půdě patří například Škoda Auto, Pilsner Urquell, Budvar a další. (BusinessInfo.cz, 2018)

5 Možné dopady odchodu VB z EU

5.1 Shrnutí událostí po referendu a průběh formálního odchodu Velké Británie

24. června 2016 jsou zveřejněny výsledky referenda o vystoupení Velké Británie z EU. A je rozhodnuto – většina si zvolila odchod z Unie. Nemyslitelné se stává skutečností a Evropská unie se bude muset vypořádat s historicky prvním odchodem ze svého středu. Všechny strany čekají těžká a dlouhá vyjednávání, která nemají obdoby. Formálně je sice určitý postup procesu vystoupení členského státu zmapován, ale nikdy nebyl uskutečněn a pro všechny je tato situace velkou neznámou.

Po tomto překvapivém výsledku oznamuje premiér David Cameron svou rezignaci, ale zůstává v úřadu, dokud nebude vybrán jeho nástupce. Což nastává hned záhy a Británie získává svou novou premiérku Theresu Mayovou. Během kampaně referenda byla Mayová na straně setrvání Británie v EU. Po jejím nástupu do čela britské vlády se její rozhodnutí mění v závislosti na požadavku britského lidu. Díky tomu aktivuje 29. března 2017 článek 50 Lisabonské smlouvy, kdy oficiálně začíná proces vystoupení země z EU s dvouletou lhůtou. Zasílá formální dopis předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi o svém rozhodnutí. (Hunt a Wheeler, 2018)

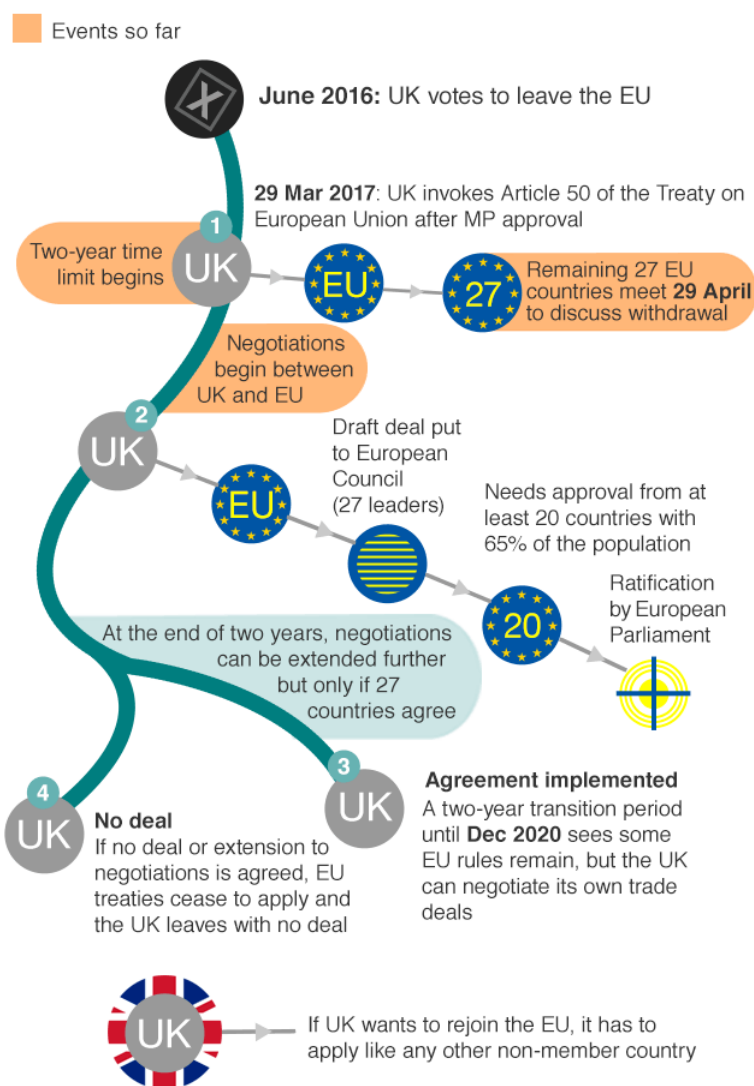
Zároveň britská vláda zveřejňuje přes sto stránkovou bílou knihu o brexitu. Ta představuje dokument, kde Britové shrnují své návrhy pro budoucí vztahy s EU. Cílem by měla být rozumná a praktická dohoda, která zároveň bude jedinečná s mnohem hlubší spoluprací, než jakou mají ostatní třetí země s EU. Bílá kniha obsahuje několik hlavních společných cílů, týkajících se hlavně ekonomiky, imigrace či společného obchodu. (The Guardian, 2018)

Před Lisabonskou smlouvou neobsahovaly unijní smlouvy žádný dodatek, který by upravoval požadavek a průběh odchodu členského státu. Naštěstí pro Británii vzniká v roce 2009 článek 50 Lisabonské smlouvy, který v poměrně krátkém pětibodovém shrnutí popisuje formální kroky, kterými se má případný odcházející stát řídit. Po písemném rozhodnutí, které je zasláno Evropské radě, začíná dvouletá lhůta, ve které musí členská země Unii

opustit. Tato lhůta může být ovšem prodloužena, za předpokladu konsensu všech 27 členských států a britské vlády. Za předpokladu vzájemné dohody o vztahu Británie a EU po jejím odchodu musí být tato dohoda rovněž předložena ke schválení všem členským státům. K přijetí dohody již není zapotřebí jednohlasná shoda, nýbrž kvalifikovaná většina (72 % všech 27 států). Evropský parlament si ponechává právo na vetování dohody v případě, že s ní nebude jakkoliv souhlasit. Pokud nastane situace, že se Británie žádným způsobem s Uní nedohodne, opouští Unii a podmínky pozdější spolupráce jsou nastaveny podle standardů Světové obchodní organizace. (ČT24, 2017)

Následující obrázek číslo 5 přehledně zobrazuje jednotlivé kroky brexitu, které již nastaly nebo ještě nastanou, s variantou vícera možností.

Steps to UK leaving the European Union

BBC

Obrázek 5: Kroky Velké Británie k odchodu EU

Zdroj: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>

5.2 Aktuální situace brexitu (březen 2019) a možné scénáře jeho pokračování

Datum 29. března 2019 mělo být rozhodující ve vyjednávání o brexitu, tedy den, kdy měla Velká Británie oficiálně opustit EU. Situace se však výrazně změnila a dodržení tohoto termínu nenastalo.

Zástupci Spojeného království vyjednávali s Bruselem dva roky dohodu o jejich spořádaném odchodu, tzv. Withdrawal Agreement. Tato dohoda by měla usnadnit a vnést řád do chaotického brexitu. Tato dohoda řeší především

vypořádání finančních závazků, přechodné období, irskou pojistku, práva občanů a další témata. Neupravuje ovšem nastavení budoucích vztahů po brexitu. (Morris, 2018)

Aby měla Británie čas na vyjednání svých budoucích vztahů s ostatními státy, poskytla jí EU tzv. přechodné období. Přechodné období by mělo trvat do 31. 12. 2020 s možným prodloužením až do konce roku 2022. Velká Británie bude nucena dodržovat podmínky a práva EU, avšak nebude mít žádné formální slovo při tvorbě nebo změně těchto pravidel. Výhodou je, že získá více času pro podniky a občany, aby se připravili na nový režim. (Morris, 2018)

Protokol o Irsku a Severním Irsku, přezdívaný jako irská pojistka, je důležitým bodem v jednání o brexitové dohodě. Irsko bylo vždy součástí Spojeného Království, dokud v roce 1919 nevypukla válka o nezávislost. Na konci roku 1921 bylo Irsko osvobozeno, jižní část se stala samostatnou zemí, zatímco severní zůstala součástí Spojeného Království. Tímto konflikt ale nekončí. V roce 1968 se rozpoutal tzv. The Troubles, neboli konflikt v Severním Irsku, o ústavní postavení Severního Irska. Loajalisté (převážně protestanti) trvali na setrvání Severního Irska ve Spojeném království, naproti tomu irští nacionalisté (převážně katolíci) tíhnou ke sjednocení celého Irska. Tento politický a zároveň náboženský konflikt skončil až Belfastskou dohodou roku 1998. Severní Irsko zůstalo součástí Spojeného království na základě referenda vyhlášeného napříč Irskem. Pokud s tímto rozhodnutím bude v budoucnu většina občanů nespokojených, mohou o svém osudu znovu rozhodnout v referendu. (Reland a Panjwani, 2019)

Irská pojistka představuje ochranu, pokud by došlo k tvrdému brexitu. Nejedná se o trvalé nýbrž pouze dočasné řešení, které má udržet mírový stav mezi Irskem a Severním Irskem, dokud nebude dosažena konkrétní dohoda. Tato pojistka byla schválena v prosinci 2017, ale problémem je, že se Unie s Británií stále nemohou dohodnout na konkrétních podmínkách této pojistky. Brusel ani Britové si nepřejí vytvořit tvrdou hranici mezi Irskem a Severním Irskem, která je v dnešní době v podstatě neviditelná. Použití pojistky by znamenalo, že v momentě přechodného období by Británie zůstala v bezcelní

unii. Samotné Severní Irsko bude navíc podléhat některým dalším pravidlům jednotného trhu, aby hranice s Irskem mohla zůstat v dnešní podobě. To by znamenalo, že zboží z Velké Británie vstupující na severoirský trh, by muselo být podrobeno kontrolám. (ČTK, 2018)

Irská pojistka je hlavním předmětem sporu ve vyjednávané dohodě o brexitu. Někteří poslanci mají obavy z termínu „dočasné řešení“, které neupřesňuje, jak dlouho by pojistka platila. Zároveň ji nelze jednostranně ukončit, a tak by hrozilo svázání Británie s pravidly EU. (ČTK, 2019)

Dohodu o odchodu Velké Británie musí podpořit britský parlament. První hlasování se uskutečnilo polovině ledna 2019 a skončilo neúspěchem s 432 hlasy proti a pouhými 202 hlasy pro dohodu. O měsíc později se hlasování uskutečnilo na podruhé, se stejným negativním výsledkem. V britském parlamentu se následně hlasovalo o odchodu Británie bez dohody. No-deal brexit byl 13. 3. 2019 zamítnut za jakýchkoli okolností. Evropská komise se k hlasování vyjádřila prohlášením, že nestačí hlasovat proti brexitu bez dohody. Důležitější je podpořit stávající dohodu, kterou je EU připravena podepsat. Mluvčí Evropské komise Margaritis Schinas prohlásil „Jsou jen dvě cesty k odchodu z EU – s dohodou či bez ní. Unie je připravena na oboje“. Odchod bez dohody je stále možný. Brexitový vyjednávač EU Michel Barnier prohlásil, že riziko odchodu Británie z EU bez dohody nikdy nebylo vyšší než nyní. (Hosnedlová, 2019)

Velká Británie oficiálně požádala členské státy EU o prodloužení lhůty odchodu do konce června 2019. Tento požadavek musí schválit všech 27 členských států bez výjimky. Problém nastává v květnových evropských volbách. Zástupci sedmadvacítky diskutují o odkladu do 22. května, tedy do oficiálního začátku evropských voleb. Avšak pouze s tím, že britský parlament posvěť brexitovou dohodu. Pokud k tomu nedojde, hovoří se ještě o odkladu do 12. dubna, kdy mají začít formální přípravy členských zemí na volby do Evropského parlamentu. (ČTK, 2019)

Jak bude brexit vypadat, kdy nastane a co se bude odehrávat po něm, není stále jisté. Existují pouze možné scénáře, které mohou, ale taky nemusí nastat. Stále je tu možnost tvrdého odchodu, ten si ale nepřeje ani jedna strana. Další

možností je vyjednání nové dohody s Evropskou unií. To by bylo ale časově velmi náročné, když předchozí jednání trvala dva roky. Zároveň Brusel tuto možnost již několikrát zamítl a ani sama premiérka Mayová není novým vyjednáváním nakloněna. Brusel ani Londýn ovšem nevylučují možné drobné úpravy. O ty se premiérka skutečně pokouší, především žádá úpravu irské pojistky (Reuters, 2019).

V Londýně momentálně probíhají masové protesty (březen 2019) požadující nové referendum o brexitu. Tuto variantu začíná zvažovat i britská premiérka. Podle Brusenbauch Meislové, doktorky z katedry mezinárodních vztahů a evropských studií na Masarykově univerzitě, by příprava nového referenda byla časově náročná a vyžadovala by přibližně 22 týdnů (Hosnedlová, 2019). Podle průzkumu společnosti YouGov, stále více roste počet Britů, kteří by po představení vyjednané dohody, raději setrvali v Unii. Existuje i petice požadující zrušení brexitu a setrvání v Evropské unii s téměř pěti a půl miliony podpisů.

V Londýně probíhají diskuze i o změně vlády. Sama premiérka Mayová může vyvolat předčasné volby, které musí schválit alespoň dvě třetiny poslanců Dolní sněmovny. Sama premiérka však v lednu čelila ohrožení. Labouristé vyvolali hlasování o nedůvěře vládě, avšak neúspěšně (Reuters, 2019). Nyní premiérka Mayová prohlásila, že pokud dojde ke schválení dohody, je ochotna sama po 22. květnu odstoupit ze své funkce a nebude bránit ve vyjednávání nových pobrexitových dohod. (EuroZprávy.cz a ČTK, 2019)

Jednou z posledních možností je, že žádný brexit vůbec nenastane. Soud EU v prosinci 2018 schválil možnost Británie stáhnout zpět svou žádost o brexitu. Theresa Mayová tuto možnost nezvažuje, lidé si zvolili brexit a ona nastoupila do své funkce, aby jejich přání naplnila. (Vítková a Chripák, 2019)

Theresa Mayová se nakonec s Bruselem dohodla na odklad brexitu do 31. října. Do této doby mají Britové čas schválit dohodu a opustit Unii i dříve nebo svůj odchod zrušit. (Kuenssberg, 2019)

5.3 Možné modely brexitu

5.3.1 Hard brexit – WTO model

Tvrдый brexit by znamenal, že se Británie s EU na ničem společně nedohodnou. V tom případě se s největší pravděpodobností Británie bude muset vzdát úplného přístupu na jednotný trh a také účasti na celní unii. Automaticky by vztah Británie a EU podléhal podmínkám Světové obchodní organizace (World trade organization, WTO). Na britské zboží mířící do zemí EU by byla uvalena cla na základně platných celních tarifů pro třetí země. Tento vztah s EU má například USA, Rusko nebo Čína. (Financial Times, 2016)

Podle premiérky Mayové by jednotný trh mohl Británii uškodit a bránit v uzavírání jejich vlastních obchodních dohod. Ráda by znovu získala i plnou kontrolu nad britskými hranicemi zpět do rukou své země. Zastánci tvrdého brexitu jsou názoru, že tvrdý brexit může Británii spíše pomoci tím, že se vytvoří své vlastní nezávislé dohody. Odpůrci naproti tomu věří, že by mohl zapříčinit ekonomické škody nejen Británii, ale i EU. (The Economist, 2018)

5.3.2 Norský model

Pokud by se Britové rozhodli dojednat dohodu s EU po vzoru Norů, pro Českou republiku by změny v obchodování s Velkou Británií nemusely být nijak drastické. Norsko sice není členem EU, ale má k ní velmi blízko, protože je součástí Evropského hospodářského prostoru. Prostoru, které dodržuje čtyři základní svobody EU. Jedná se o volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Členy EHP jsou Norsko, Island a Lichtenštejnsko. (Evropský parlament, 2018)

Velká Británie by tak měla volný přístup na jednotný Evropský trh bez větších překážek. Členství v EHP však není zadarmo, a tak by Británie musela dále poskytovat příspěvky do unijního rozpočtu (jednalo by se přibližně o 94 % současného příspěvku) a dodržovat většinu pravidel EU. Zároveň by se na tvorbě těchto pravidel a zákonů nemohla nijak formálně podílet, díky ztrátě zastoupení v evropských institucích. Theresa Mayová už několik měsíců prohlašuje, že chce pro Británii získat zpět kontrolu nad vlastními hranicemi,

a to by v případě Norského modelu nebylo možné. Na druhou stranu dohoda o EHP neupravuje všechny oblasti vnitřního trhu, Británie by tak mohla být svým vlastním pánem například v oblasti obchodní nebo zahraniční a bezpečnostní politiky. (Evropský parlament, 2018)

Norský trh je otevřený. Zahraniční obchod mezi Norskem a Českou republikou podléhá podmínkám stanovených v Dohodě o rozšíření EHP, která vstoupila v platnost v roce 2005. Pravidla dodržována při vývozu českého zboží do Norska zahrnují například:

- úplné odstranění cla na vývoz průmyslových výrobků a textilu,
- odstranění množstevního omezení na vývoz průmyslových výrobků,
- odstranění množstevního omezení na vývoz zemědělských výrobků.

Norsko má uvalena velmi vysoká dovozní cla na zemědělské a živočišné produkty, masné výrobky a alkoholické nápoje. (BusinessInfo, 2018)

O norském modelu premiérka Mayová neuvažuje. Někteří britští poslanci se však přiklání k myšlence krátkodobé norské dohody, s dočasnou celní unií, než by byly vyjednány obchodní dohody s ostatními státy. Není však jisté, zda by s touto dohodou souhlasily státy EHP a samotná EU. (Carswell, 2019)

5.3.3 Švýcarský model

Švýcarsko má možná jednu z nejsložitějších dohod s EU – nachází se mimo celní unii a hospodářskou oblast, ale prostřednictvím řady dvoustranných smluv se účastní jednotného trhu v určitých odvětvích. Švýcarsko je členem Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), nikoliv však EHP. Je součástí Schengenského prostoru, tedy volného pohybu osob v rámci EU. Občané EU mohou sice vstoupit do země bez větších problémů, ale pokud se chtějí například ucházet o zaměstnání, musí získat příslušná povolení. Dohoda mezi Švýcarskem a EU je velmi složitá a musí být neustále aktualizována podle měnící se ho evropského práva. (Stone, 2018)

Švýcaři prohlašují, že by Británie měla následovat jejich příkladu. Franz de Planta, předseda švýcarské společnosti Mantor, žádá Brity, aby následovali

Švýcarsko a všem dokázali, že je možný úspěšný výstup ze spáru Evropské unie. (De Planta, 2018)

Podobně jako ve Švýcarsku patří britské finanční služby mezi nejdůležitější sektory hospodářství. Švýcarsko má sice přístup na jednotný trh, ale s určitými omezeními – ty se týkají i finančního sektoru. Švýcarsko vede dlouhé diskuze o plném přístupu na finanční jednotný trh EU a stále bez výsledku. Británie může své finanční služby nabízet v celé EU (tzv. bank passport) a nemusí své aktivity přemísťovat do jiných zemí. Švýcarští finanční zprostředkovatelé mohou své podnikání v rámci EU rozšířit pouze za předpokladu zakládání dceřiných společností. Ty jsou zároveň omezeny v rozsahu nabízených služeb. To znamená, že finanční produkty nabízené přímo ve Švýcarsku se od těch v zemích EU liší. (Stephens, 2018)

5.3.4 Kanadský model

Podmínky volného obchodu mezi Kanadou a EU upravuje dohoda CETA – Komplexní hospodářská a obchodní dohoda. CETA ještě neprošla úplným ratifikačním procesem, který může trvat až několik let. Aby mohly státy EU a Kanada, co nejdříve využívat výhod dohody, vstoupila CETA do prozatímního provádění 21. září 2017. Výměna zboží mezi Kanadou a EU nepodléhá téměř žádnému clu (odstraněno 98,6 % kanadských a 98,7 % evropských cel), ale čelí větším regulačním překážkám. CETA odstraňuje cla průmyslového zboží a většiny zemědělských produktů. (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2018)

Kanada nedodržuje podmínky jednotného trhu a čelí tak různým překážkám. Lze jmenovat například kontrolu probíhající na hranicích, zda zboží dovážené do Evropy splňuje regulační normy EU. Co se týče poskytování služeb, Kanadské společnosti mohou zakládat dceřiné společnosti na území EU v sektorech, které CETA povoluje. Mezi sektory, které jsou do jisté míry omezeny, patří i již zmíněný finanční sektor. (Reland, 2018)

Kanadský model má nejvíc zastánců u euroskeptického křídla Konzervativní strany. Mezi ně patří i poslanec Jacob Rees-Mogg, který vidí v tomto scénáři nejlepší odpoutání od EU. Británie by totiž nepodléhala právnímu rámci EU

a nebyla by povinna platit unijní příspěvky. Zároveň by získala kontrolu nad hranicemi a imigrací. (Hájek, 2018)

5.3.5 Porovnání jednotlivých modelů

Výše zmíněné modely znázorňují různé varianty toho, jak by mohly vypadat vztahy mezi Velkou Británií a Evropskou unií po brexitu. Velká Británie má dvě možnosti. V prvním případě dojde ke schválení dohody o brexitu, která byla však již dvakrát britským parlamentem zamítnuta (březen 2019). Následně budou vyjednány nové obchodní dohody s ostatními státy. Ve druhém případě nebude dohoda schválena a Velká Británie opustí EU bez dohody.

Následující tabulka číslo 4 znázorňuje přehledně nejdůležitější charakteristiky jednotlivých modelů, usnadňující jejich porovnání. Norský, Švýcarský a Kanadský model patří mezi varianty tzv. soft brexitu. Pro Českou republiku, respektive i ostatní členské státy, jsou tyto tři varianty nejlepším řešením. V některých otázkách se liší, ale v podstatě si jsou velmi podobné. Norský model se nejvíce přibližuje podobě členství v EU. Důležité je, že by Británie musela dodržovat čtyři svobody EU, a tak by obchod probíhal za téměř stejných podmínek jako nyní. Tuto variantu si Britové ale nejspíš nezvolí, neztotožňuje se s hlavními myšlenkami britského odchodu. Jako příklad lze uvést slavná věta „Take back control“, která by v případě pokračování čtyř svobod nebyla naplněna. (Carswell, 2019)

Vztah, jaký má vyjednaný s EU Švýcarsko, se od Norského modelu liší v přístupu na jednotný trh, kde přetrvávají určitá omezení. Tato omezení se týkají především finančního sektoru, který je pro Londýn jako finanční metropoli velmi důležitý. Ani tato možnost by pro český obchod neznamovala příliš velké změny. Trvalo šestnáct let, než se EU a Švýcarsko shodly na společné dohodě. Je možné, že by EU neměla zájem takto složitou dohodu vyjednávat znovu s Británií.

Kanadský model spíše připomíná zmírnění vztah EU ke třetím zemím, ale s velkou výhodou, a to je vymizení téměř veškerých cel. Této variantě je příkloněno mnoho Britů, uznávající tento model jako skutečné řešení brexitu. (Hájek, 2018)

Pro Českou republiku, respektive i ostatní členské státy, je nejhorší variantou brexit bez dohody. Největším problémem je, že by brexit začal platit okamžitě, bez přechodného období. Začaly by fungovat kontroly zboží na britských hranicích podle protokolu WTO. Nastalo by okamžité zavedení cel a dalších netarifních překážek. Předpokládá se pokles britských vývozů o 16 % a dovozů do Británie až o 5-20 %. (Navrátil, Hrtúsová, Novák, 2018)

Tabulka 4: Alternativní modely vztahů Velké Británie k EU

	EU	WTO model	Norský model	Švýcarský model	Kanadský model
Přístup na jednotný trh	ano	ne	ano	Částečně (pouze zboží)	ne
Cla	ne	ano	ne	ne	ne (až na výjimky)
Volný pohyb osob	ano	ne	ano	ano	ne
Příspěvky do unijního rozpočtu	ano	ne	snížené	snížené	ne
Nezávislá imigrační politika	ne	ano	ne	ne	ano
Nezávislá obchodní politika	ne	ano	ano	ano	ano
Volný obchod	ano	částečně	částečně	částečně	ne

Zdroj: vlastní zpracování

z https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504604/Alternatives_to_membership_-_possible_models_for_the_UK_outside_the_EU.pdf

5.4 Dopady brexitu na zahraniční obchod České republiky a související oblasti

Po oznámení odchodu Velké Británie z EU nastává v České republice panika i možný strach z neznámého. České firmy fungující na britském trhu nebo ty, které s Británií aktivně obchodují, dostávají opodstatněný strach, co nastane dál. Jak bude ovlivněn chod České republiky ve vztahu k Británii záleží na konkrétní dohodě, ve které budou vymezeny podmínky fungování vztahu Evropské unie a Velké Británie.

Nejhorší možný scénář pro Českou republiku (a zároveň ostatní členské státy) je již zmíněný odchod Británie bez dohody. Británie by byla Českem vnímána jako třetí země. To by samozřejmě vedlo ke zhoršení českého exportu, ten by totiž čelil všem celním překážkám. Celní sazby by mohly dosáhnout až 19 %, nemluvě o dalších netarifních a administrativních překážkách. Čeští exportéři by kvůli zvýšeným nákladům byli nuceni zvýšit své ceny a tím by se mohli hůře udržet v prostředí britského trhu. Na britském trhu jsou české firmy konkurenceschopní především díky poměru kvality a ceny. Podniky, které nemají vůbec žádné zkušenosti s výměnou zboží a služeb s třetími zeměmi, by tuto změnu nemusely vůbec zvládnout. Největší změny by nejspíše pocítil automobilový trh, ztráta by mohla podle české vlády činit až 9 %. Celkový dopad na HDP by mohl být okolo 0,4 %. (BusinessInfo.cz, 2018)

V roce 2016 české firmy exportovaly do Británie zboží v hodnotě 330 miliard korun. Přímých vývozu zboží bylo přibližně 210 miliard, což tvoří asi 5 % veškerých českých vývozu s podílem 4 % na HDP. Nepřímé vývozy tvořilo zbylých 120 miliard, s podílem 2 % na HDP. Nepřímé vývozy jsou vývozy do ostatních států, sloužící jako vstupy pro vývoz do Británie. Například český podnik exportuje do Německa autodíl, z něhož se následně vyrobí automobil, který Němci exportují na britský trh. Jedná se o vývozy závislé na poptávce v Británii (Navrátil, Hrtúsová, Novák, 2018). V případě tvrdého brexitu by mohlo dojít k velkému omezení vzájemného obchodu na několik týdnů. Hrozí pokles dovozu přibližně o pětinu, vývozu až o 16 %. Hlavní překážkou budou představovat tarifní i netarifní bariéry. Podle ekonomů České spořitelny Davida Navrátila by se ekonomika Velké Británie mohla

propadnout o 4 až 8 %, tedy na hodnotu ve finanční krizi 2008. Nejvyšší dopad pocítí automobilový průmysl, kde by také mohlo dojít k nejvyššímu nárůstu cen. Tvrdý brexit nepříznivě ovlivní i ceny nákupů českých občanů přes internet. Objednané zboží bude muset projít celní kontrolou na letišti a hrozí doplázení cla, DPH nebo spotřební daně. Snížení objednávek nebo tržeb z důvodu brexitu zaznamenalo 28 českých firem, uvádí únorový výzkum Bibby Financial Services a Britské obchodní komory. Zároveň čtyři z deseti českých firem čelí nepřímému vlivu, v oblasti administrativních nákladů nebo modifikace smluvních podmínek. Další čísla uvádějí, že 37 českých podniků aktivně vyhledává nové trhy pro odbyt svých výrobků a jedna čtvrtina z nich se obává zhoršení platební schopnosti britských společníků. Celé dvě třetiny českých firem mají obavy z nedostatku informací o průběhu budoucího vývoje brexitu. Podle agentury Czech Trade došlo na začátku roku 2019 k poklesu investic ve Velké Británii, české firmy stahují své agendy raději do jiných členských států EU. Český export se za rok 2018 snížil asi o 2,5 %, na hodnotu v roce 2015 (ČTK, 2019). Za zmínku ještě stojí propad libry a narůstající inflace v Británii. Velká Británie představuje pro Českou republiku velmi důležitého obchodního partnera. Nachází se na pátém místě exportního žebříčku České republiky. (BusinessInfo.cz, 2018)

Evropská unie se obává, že možnost tvrdého odchodu Británie je stále více pravděpodobný. Evropská komise v červnu roku 2018 vydala prohlášení, ve kterém varuje veřejnost, že v případě odchodu bez dohody, nenastane žádné přechodné období. To znamená, že firmy, včetně těch českých, nebudou mít žádný čas připravit se na okamžité změny, jež nastanou. Ze dne na den začne platit hraniční systém se cly. Podle webu ČT24 bude Česká republika pátou nejvíce zasaženou zemí ze členských států EU (ČT24, 2019). O chod svých společností se obávají i čeští dopravci. V případě opuštění celní unie Británií se doprava prodraží a bude nutné výrazně navýšit dodací lhůty. Mluvčí sdružení dopravců Česmad Bohemia, Martin Felix sdělil ČTK, že dopravci by neměli mít problém se vstupem na britský trh. Patová situace nastane až při celním odbavování. (Hájek, 2018)

Brexit může samozřejmě výrazně ovlivnit i velké společnosti, které mají sídlo nebo dceřiné firmy na britském poli. Bylo by na zvážení, jestli nebude

výhodnější přesunutí sídla nebo podnikových operací do jiné země EU. Dalším dopadem pak může být i odchod kvalifikovaných zaměstnanců z Velké Británie. Po brexitu se totiž mohou výrazně změnit podmínky pobytu občanů z EU ve Velké Británii. Britové slibují, že žádné změny nepostihnou osoby z EU do konce přechodného období, tedy roku 2020. Po uplynutí této doby se budou muset přistěhovalci zaregistrovat. Ti, kteří žijí v Británii v době registrace více než pět let, získají automaticky imigrační status. Ti ostatní získají tzv. status před urovnáním, a musí si zažádat o dočasné povolení k pobytu. Po registraci obdrží elektronický identifikační průkaz, díky kterému budou mít volný přístup ke vzdělání, zdravotní péči a dalším možnostem. Britové slibují, že práva občanů z EU žijících v Británii se po brexitu nijak nezmění, i kdyby nedošlo k žádné dohodě. K odchodu má ovšem už dojít za pár dní a vůbec nic není jisté. Spousta přistěhovalců tak zvažuje svůj odchod domů. (Idnes.cz, 2017)

Je v zájmu všech stran doufat v odchod za sjednání dohody. Jednání o výstupní dohodě stále probíhají i za aktivní účasti České republiky, která chce zajistit co nejmenší negativní dopad na české podnikatelské subjekty. Vedoucí kanceláře agentury CzechTrade v Londýně Martin Macourek v březnu letošního roku 2019 prohlásil, že pro exportéry je nyní nejhorší nejistota o budoucnosti brexitu. (Aktuálně.cz, 2018)

Závěr

Celá Evropa nyní prochází zcela jedinečným okamžikem, Velká Británie se jako první stát rozhodla opustit Evropskou unii. Tento čin vyvolal v především strach a obavy z neznáma. Sama Evropská unie ve skutečnosti s touto možností nepočítala. Teprve až v roce 2009 zakomponovala do unijních smluv článek 50 Lisabonské smlouvy, který v pěti krocích upravuje formální průběh vystoupení členského států. Po zaslání rozhodnutí Evropské radě, začíná dvouletá lhůta, v níž má daný stát Unii opustit. Dvouletá lhůta pro Británii skončila dne 29. března 2019. Britský parlament však třikrát zamítl dojednanou dohodu o odchodu, mezi Velkou Británií a Evropskou unií. Britové museli zažádat o prodloužení dvouleté lhůty, které musí schválit všech 27 členských států. Brexit se tak bude muset přesunout na jiné datum. V úvahu přichází 22. květen 2019 za předpokladu, že Britský parlament dohodu do 12. dubna schválí. Pokud ne, bude 12. dubna závazným datem odchodu bez dohody. Nakonec se unijní představitelé shodli a povolili prodloužení brexitu až do 31. října 2019.

Bakalářská práce zprv zkoumala, co vedlo většinu britských obyvatel k rozhodnutí odejít z Evropské unie. Prvním důvodem byl jednoznačně britský euroskepticismus. Velká Británie má již od samého začátku velice jedinečný vztah k Evropské unii. Oproti ostatním státům byla schopna vyjednat určité ústupky (opt-outy). Jako příklad lze uvést nepřijetí společné měny nebo výjimka ze Schengenského prostoru. Spouště euroskeptiků se nelíbí, jakým směrem se vyvíjí samotná Unie. Stále hlubší integrace, zasahování do jednotlivých ekonomik a fungování ostatních států ve prospěch Bruselu. Opuštěním Evropské unie získají Britové zpět kontrolu nad svým státem a nebudou se muset podřizovat jiné organizaci. Vysoké náklady na členství v Evropské unii byly druhým důvodem, který některé Brity přesvědčil o odchodu. Velká Británie je ve skutečnosti třetím největším plátcem do unijního rozpočtu (za rok 2016, šlo se o částku 19 miliard ročně). Platí dokonce více, než od Unie dostává. V očích Britů by bylo příhodnější tuto částku ponechat v královské pokladně pro využití přímo na domácí půdě. Třetím důvodem byla migrace, především její řešení Evropskou unií, které podléhalo mnohé kritice. Vlna teroristických útoků, která se po příchodu

uprchlíků rozpoutala na Evropském kontinentě, vyvolala velký strach a obavy. Na druhé straně se Britům nelíbí ani příchod migrantů z Evropy (za rok 2015 se jednalo o 300 000 migrantů). Podle některých jsou migranti ochotni pracovat za nižší mzdové ohodnocení a Britové tak přicházejí o práci. Existují i mnohé další důvody zmiňované brexitovými zastánci, výše zmíněné jsou výčetem těch nejdůležitějších a nejvíce propagovaných médií.

Druhá výzkumná otázka měla ukázat, jaký vliv bude mít brexit na Českou republiku. Výsledky jsou pouze hypotetické a nemusí ve skutečnosti vůbec nastat. Velkým problémem je, že Británie ještě stále neví, jak Evropskou unii opustí. Zda to bude tzv. tvrdý brexit bez dohody či tzv. měkký brexit, kdy bude následovat přechodné období, ve kterém si Británie bude moct vyjednat dohody a smlouvy s ostatními státy. Odborníci se momentálně přiklánějí spíše k první variantě tvrdého brexitu. V tomto případě se Británie stane pro Českou republiku třetí zemí a zahraniční obchod bude fungovat na základě podmínek WTO. Za těchto okolností velmi utrpí český export do Velké Británie. Velká Británie je pátým největším exportním trhem pro Českou republiku, za rok 2017 bylo do Británie exportováno zboží v hodnotě cca 207 miliard korun. Za první čtyři měsíce roku 2018 se Británie posouvá dokonce na 4. místo. Export by začal čelit tarifním i netarifním překážkám. Velké obavy plynou z celních sazeb, které by mohly dosáhnout až 19 %. To by vedlo ke zvýšení cen českých výrobků, které by na britském trhu mohly ztratit svou konkurenční výhodu. Zároveň by utrpěla a zdražila i doprava. Díky zavedení celních a hraničních kontrol zboží, by dopravci trávili více času na hranicích, což by vedlo k delším dodacím lhůtám. Pokud nenastane přechodné období, čeští podnikatelé nebudou mít žádný čas připravit se na okamžité změny a tak by se mohl obchod s Velkou Británií na několik týdnů velmi omezit. Pokud Britové nakonec schválí rozvodovou dohodu, budou mít dva roky čas na vyjednání nových dohod. V úvahu připadají vztahy, jaké mají s Evropskou unií například Norsko, Kanada nebo Švýcarsko. Velká Británie se ale může vydat úplně jiným směrem.

Kdy a zda brexit vůbec nastane, není ani po třech letech od vyhlášení referenda jasné. Spousta britských občanů dokonce žádá nové referendum. Spekuluje se i rezignaci premiérky Theresy Mayové a následné vyjednání

úplně nové dohody. K datu 12. dubna 2019 je zatím jisté, že termín brexitu se posouvá na 31. října 2019. Až čas ukáže, zda bylo rozhodnutí Britů správné. Nebo jestli brexit bude odstrašujícím případem pro členské země, které by chtěly v budoucnu Evropskou unii opustit.

Seznam použité literatury

Seznam citované literatury

ANON. 2016. *Brexit, imigrace, finanční rizika: zvládne EU své krize?* Praha: Newton College. ISBN 978-808-7764-077.

BALDWIN, Richard E. 2008. *Ekonomie evropské integrace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1807-1 .

BOOKER, Christopher; NORTH, Richard. 2006. *Skryté dějiny evropské integrace od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 623 s . ISBN 80-7364-026-0

CORBETT, S . 2016. *The Social Consequences of Brexit for the UK and Europe: Euroscepticism, Populism, Nationalism, and Societal Division*. *International Journal on Social Quality*. vol. 6 , no. 1 , pp. 11-32. ISSN 17570352.

FAJMON, Hynek, Lubor LACINA a Jan PŘENOSIL. 1999. *Margaret Thatcherová a její politika*. 2 ., aktualiz. vyd. Brno ISBN 80-859-4744-7 .

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. 2009. *Evropská unie*: 19. vydání. 2 ., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-807-3252-236.

GOWLAND, D . A a Arthur TURNER. 2000. *Britain and European integration, 1945-1998: a documentary history*. New York: Routledge. ISBN 04-151-7974-2 .

KANIOK, Petr, FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. 2001. ed. *Rozšiřování ES/EU*: 19. vydání. 2 ., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2645-6 .

KÖNIG, Petr, Lubor LACINA a Jan PŘENOSIL. 2007 *Učebnice evropské integrace*. 2 ., aktualiz. vyd. Brno. ISBN 978-80-7364-044-6 .

MACSHANE, Denis. 2016. *Brexit: How Britain left Europe*. London: I .B .Tauris. ISBN 9781784537845.

MEZIHORÁK, František a William D NORDHAUS. 2003. *Evropanství a integrace*: 19. vydání. 2 . vyd. (dopl.). Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-718-2155-1 .

PILKINGTON, Colin a Petr KANIOK, PITROVÁ, Markéta. 1995. ed. *Britain in the European Union today*: 19. vydání. 2 ., dopl. a aktualiz. vyd. New York: Distributed exclusively in the USA and Canada by St. Martin's Press. Politics today (Manchester, England). ISBN 978-071-9045-622.

PILKINGTON, Colin a Duncan WATTS. 2005. *Britain in the European Union Today*. 3rd edition. Manchester: Manchester University Press. Politics today (Manchester, England). ISBN 9780719071799.

PRESTON, Christopher a Duncan WATTS. 1997. *Britain in the European Union Today*. 3rd edition. New York: Routledge. Politics today (Manchester, England). ISBN 04-151-2002-0 .

ROVNÁ, Lenka, Zuzana KASÁKOVÁ a Jan VÁŠKA. 2007 ed. *Evropská unie v členských státech a členské státy v Evropské unii: europeizace vybraných zemí EU*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 978-80-87134-10-8 .

SAMUELSON, Paul Anthony a William D NORDHAUS. 2013 *Ekonomie*: 19. vydání. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0 .

WOKOUN, René a Jozef TVRDOŇ. 2010. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-802-4517-360.

Seznam elektronických zdrojů

Bank of England. ©2018. *Inflation and the 2 % target* [online]. London. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/inflation>

BOOTLE, Roger. 2015. The Telegraph. *Three reasons why Britain needs 'Brexit'* [online]. London. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.telegraph.co.uk/finance/comment/11968813/Three-reasons-why-Britain-needs-Brexit.html>

BusinessInfo.cz. 2018. *Norsko: Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu* [online]. Praha: Zastupitelský úřad ČR v Oslo (Norsko) [cit. 2019-03-16]. Dostupné z : <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/norsko-zakladni-podminky-pro-uplatneni-ceskeho-18921.html>

BusinessInfo.cz. 2011. *Vnější ekonomická rovnováha* [online]. Praha, 2011 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vnejsi-ekonomicka-rovnovaha-4484.html>

BusinessInfo.cz.2018. *Velká Británie: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* [online]. Praha: Zastupitelský úřad ČR v Londýně, 2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/velka-britanie-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-19073.html>

BusinessInfo.cz. 2018. *Británie po brexitu Čechům dveře nezavřela. Obchod roste* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/britanie-po-brexitu-cechum-dvere-nezavrela-obchod-roste-112774.html>

CARSWELL, Simon. 2019 The Irish Times. *Brexit explained: What is the Norway model and is it an option for the UK* [online]. Dublin, 2019 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z : <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/brexit-explained-what-is-the-norway-model-and-is-it-an-option-for-the-uk-1.3712387>

Česká národní banka. 2018 *Co to je inflace* [online]. Praha [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_je_inflace.html

Česká národní banka. 2018. *Obchodní vztahy ČR se Spojeným královstvím* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2016/2016_III/boxy_a_prilohy/zoi_2016_III_box_3.html

Český statistický úřad .2018. *Hrubý domácí produkt - metodika* [online]. Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-

Český statistický úřad. 2006. *Nezaměstnanost* [online]. Praha. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.czso.cz/documents/10180/20568935/311107k03.pdf/41c1a51c-cb1a-4276-8f00-e3b60ab32fe1?version=1.0>

ČT24. 2017. *Diskutovaný článek 50: Vodítko odchodu z Evropské unie* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2070880-diskutovany-clanek-50-voditko-odchodu-z-evropske-unie/>

ČTK. Euroactiv. 2018 *Pojistka pro Severní Irsko při brexitu? Ať platí pro celé království a jen na omezenou dobu, navrhuji Britové* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z : <https://euractiv.cz/section/brexit/news/pojistka-pro-severni-irsko-pri-brexitu-at-plati-pro-cele-kralovstvi-a-jen-na-omezenou-dobu-navrhujibritove/>

ČTK. Novinky. 2019 *Británie vzdala snahu vyjednat s EU časové omezení irské pojistky* [online]. Praha. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z : <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/498828-britanie-vzdala-snahu-vyjednat-s-eu-casove-omezeni-irske-pojistky.html>

ČTK. Novinky. 2019. *EU povolí Británii odklad brexitu, má ale podmínku* [online]. Praha. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z : <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/500484-eu-povoli-britanii-odklad-brexitu-ma-ale-podminku.html>

ČTK. Týden.cz. 2019. *Dopady brexitu už pocítilo 28 procent českých firem.* [online]. Praha, 2019 [cit. 2019-03-22]. Dostupné z :
https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/dopady-brexitu-uz-pocitilo-28-procent-ceskych-firem_514904.html

DE PLANTA, Franz. Financial News. 2018. *Britain should follow the Swiss model for Brexit* [online]. Londýn, 2018 [cit. 2019-03-16]. Dostupné z :
<https://www.fnlondon.com/articles/britain-should-follow-the-swiss-model-for-brexit-20180131>

Economicshelp, 2015. *Economic Growth UK: Recent history of economic growth.* [online]. [cit. 2017-04-27]. Dostupné z :
<http://www.economicshelp.org/blog/5843/economics/economic-growth-stats-2/>

Economics Help. 2016. *UK Balance of Payments* [online].[cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.economicshelp.org/blog/5776/trade/uk-balance-of-payments/>

Economics Help. 2015. *UK Unemployment Stats and Graphs.* [online].[cit. 2017-04-27]. Dostupné z :
<http://www.economicshelp.org/blog/5695/alevel/unemployment-stats-and-graphs/>

Encyclopædia Britannica. 2018. *United Kingdom* [online]. England. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.britannica.com/place/United-Kingdom/Trade#ref44702>

Euroactiv. 2016. *EU a Velká Británie: Historie vztahů a cesta k referendu* [online]. Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z :
<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/eu-a-velka-britanie-historie-vztahu-a-cesta-k-referendu-000142/>

Euronews. 2019. *What is Theresa May's view on Brexit?* [online]. Lyon, ©2019 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z :
<https://www.euronews.com/2019/01/16/what-is-theresa-may-s-view-on-brexit>

Europa. 2017. *United Kingdom* [online]. Communication department of the European Commission, UK. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/unitedkingdom_en

Euroskop.2018. *Historie EU: 60. léta* [online]. Praha: Vláda České republiky. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.euroskop.cz/8886/sekce/60-leta>

Euroskop. 2018. *Co je schengen* [online]. Vláda české republiky, Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>

EUROZPRÁVY.CZ a ČTK. 2019. EuroZprávy.cz. *Theresa Mayová slíbila, že po schválení brexitové dohody odstoupí.* [online]. Praha. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z : <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/253056-theresa-mayova-slibila-ze-po-schvaleni-brexitove-dohody-odstoupi/>

Evropský parlament: Fakta a čísla o Evropské unii. 2018. *Evropský hospodářský prostor (EHP), Švýcarsko a sever* [online]. Praha. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z : <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/169/evropsky-hospodarsky-prostor-ehp-svycarsko-a-sever>

Financial Times, 2016. Theresa May limbers up for a hard Brexit [online]. In: ProQuest [cit. 2017-10-19]. Dostupné z : <https://search-proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/1830526088/fulltext/FDEA227DFC364804PQ/1?accountid=17203>

FRIEDMAN, George. 2016. Forbes. Historie, identita, ale i strach a peníze. 8 důvodů, proč Britové volili v referendu brexit [online]. New Jersey. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.forbes.com/sites/johnmauldin/2016/07/05/3-reasons-brits-voted-for-brexit/#b1d51eb1f9d6>

GOV.UK. 2016. *Theresa May* [online]. United Kingdom [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.gov.uk/government/people/theresa-may>

HÁJEK, Adam. 2018. Idnes.cz. *Britové zvažují kanadský model brexitu, Mayová je kvůli Irsku proti*. [online]. Praha. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z : https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/brexit-kanada-ceta-britanie-evropska-unie-mayova-corbyn.A180927_151131_zahranicni_aha

HÁJEK, Adam. 2018. Idnes.cz. *Nejhorší možný scénář na obzoru. České firmy vyhlíží tvrdý brexit* [online]. Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : https://ekonomika.idnes.cz/tvrdy-brexit-ceska-republika-firmy-obchod-fi1-/ekonomika.aspx?c=A180824_141532_zahranicni_aha

HEJDOVÁ, Kateřina. 2016. Forum 24. *Historie, identita, ale i strach a peníze. 8 důvodů, proč Britové volili v referendu brexit* [online]. Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <http://forum24.cz/historie-identita-ale-i-strach-a-penize-8-duvodu-proc-britove-volili-v-referendu-brexit/>

HM GOVERNMENT. 2016. *Alternatives to membership: possible models for the United Kingdom outside the European Union* [online]. London. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504604/Alternatives_to_membership_-_possible_models_for_the_UK_outside_the_EU.pdf

HOSNEDLOVÁ, Pavla. 2018. Euroactiv. *Brexitové drama pokračuje. Britský parlament zamítl odchod země z Unie bez dohody* [online]. Praha. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z : <https://euractiv.cz/section/brexit/news/brexitove-drama-pokracuje-britsky-parlament-zamitl-odchod-zeme-z-unie-bez-dohody/>

HOSNEDLOVÁ, Pavla. 2019. Euroactiv. *Týden hlasování o brexitu je u konce. Jaké jsou varianty dalšího postupu?* [online]. Praha, [cit. 2019-03-25]. Dostupné z : <https://euractiv.cz/section/brexit/news/tyden-hlasovani-o-brexitu-je-u-konce-jake-jsou-varianty-dalsiho-postupu/>

HUNT, Alex a Brian WHEELER. 2018 BBC News. *Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU* [online]. London. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>

Idnes.cz. 2017. *Občany EU v Británii čekají změny. Kvůli brexitu projdou novou registrací* [online]. Praha. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : https://zpravy.idnes.cz/brexit-prava-obcane-eu-britanie-d30-/zahranicni.aspx?c=A170628_093134_zahranicni_ert

Independent. 2016. *What is the difference between hard and soft Brexit? Everything you need to know*[online]. London. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-hard-soft-what-is-the-difference-uk-eu-single-market-freedom-movement-theresa-may-a7342591.html>

Investopedia. 2018. *Stock Market Capitalization To GDP Ratio* [online]. New York, ©2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <https://www.investopedia.com/terms/m/marketcapgdp.asp>

JACKSON, Gavin, 2019. Financial Times. *UK unemployment rate falls to lowest since 1975* [online]. London [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/02ffd626-4a2b-11e9-bbc9-6917dce3dc62>

KUENSSBERG, Laura, 2019. BBC. *Brexit: Trick or treat? 31 October Halloween deadline is both* [online]. London [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-47890402>

LEE, Timothy B . Vox. 2016. *Brexit: the 7 most important arguments for Britain to leave the EU* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.vox.com/2016/6/22/11992106/brexit-arguments>

MARTÍNEK, Aleš. 2010. Czech. *Historie zahraničního obchodu* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničí. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <http://www.czech.cz/cz/Podnikani/Ekonomicka-fakta/Historie-zahranicniho-obchodu>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. 2018. BusinessInfo. *Obchodní dohoda mezi EU a Kanadou (CETA)* [online]. Praha. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z : <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/obchodni-dohoda-mezi-eu-a-kanadou-ceta-61835.html#!&chapter=2>

MORRIS, Chris. 2018. BBC. *Reality Check: Brexit withdrawal agreement - what it all means* [online]. London. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z :
<https://www.bbc.com/news/uk-46237012>

NAVRÁTIL, David, Tereza HRTÚSOVÁ a Radek NOVÁK. CSAS. 2018. *Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR*. [online]. Praha. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z :
https://www.csas.cz/content/dam/cz/csas/www_csas_cz/dokumenty/analyzy/Brexit_podzim_2018.pdf

Office for National Statistics. 2019. *A guide to labour market statistics* [online]. London. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z:
<https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/methodologies/aguidetolabourmarketstatistics>

Parliament UK. 2017 *Recovery from recession* [online]. London [cit. 2018-11-12]. Dostupné z :
<http://www.parliament.uk/business/publications/research/key-issues-for-the-new-parliament/economic-recovery/recovery-from-recession/>

RELAND, Joël. 2018. Full Fact. *Post-Brexit trade deals: the Norway and Canada options explained* [online]. London. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z :
<https://fullfact.org/europe/brexit-trade-deals-norway-canada-options/>

RELAND, Joël a Abbas PANJWANI. 2019. Full Fact. *What is the Irish backstop?* [online]. London. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z :
<https://fullfact.org/europe/irish-backstop/>

REUTERS. 2019. Hospodářské noviny. *Šest možných scénářů brexitu: Ve hře je divoký odchod z EU, nové referendum i předčasné volby* [online]. Praha. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z : <https://zahranicni.ihned.cz/c1-66433620-sedm-moznych-scenaru-brexitu-ve-hre-je-divoky-odchod-z-eu-nove-referendum-i-predcasne-volby>

Statista. 2018. *United Kingdom GDP growth 2000-2017* [online]. London. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z :
<https://www.statista.com/statistics/281734/gdp-growth-in-the-united-kingdom-uk/>

- STEPHENS, Tomas. 2018. Swissinfo. *Would the Swiss model suit a post-Brexit Britain?* [online]. Bern. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z : https://www.swissinfo.ch/eng/politics/eu-negotiations_would-the-swiss-model-suit-a-post-brexit-britain/42128110
- STONE, Jon. 2018. Independent. *These are all the possible different types of Brexit people have suggested* [online]. London. [cit. 2019-03-16]. Dostupné z : <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-type-hard-soft-no-deal-uk-eu-suggestions-proposal-a8463321.html>
- The Commonwealth. 2018. *About us* [online]. London. [cit. 2018-11-12]. Dostupné z : <http://thecommonwealth.org/about-us>
- The Economist. 2018. *How a soft Brexit differs from a hard one* [online]. London. [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/06/25/how-a-soft-brexit-differs-from-a-hard-one>
- The Guardian. 2018. *What's in the Brexit white paper?* [online]. London [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.theguardian.com/politics/2018/jul/12/whats-in-the-brexit-white-paper>
- University of Essex. 2018. Long read: *Why Britain really voted to leave the European Union* [online]. Colchester, ©2018 [cit. 2018-11-13]. Dostupné z : <https://www.essex.ac.uk/research/showcase/long-read-why-britain-really-voted-to-leave-the-european-union>
- University of Essex. 2019. *Professor Paul Whiteley* [online]. Colchester, ©2019 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z : <https://www.essex.ac.uk/people/white62605/paul-whiteley>
- VÍTKOVÁ, Kateřina a Denis CHRIPÁK. 2019. Aktuálně.cz. *Grafika: Británií zmítá nejistota. Tohle jsou scénáře, jak může dopadnout brexit.* [online]. Praha. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z : <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/grafika-scenare-brexitu/r~73d1407840cc11e9b5e8ac1f6b220ee8/?redirected=1553681306>

World Population Review. 2018. *United Kingdom population* [online].
United States, ©2018 [cit. 2018-11-12]. Dostupné z :
<http://worldpopulationreview.com/countries/united-kingdom-population/>

ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V BERLÍNĚ, 2018. BusinessInfo.cz.
Německo: Zahraniční obchod a investice [online]. Praha [cit. 2019-03-19].
Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-zahranicni-obchod-a-investice-19042.html#sec2>